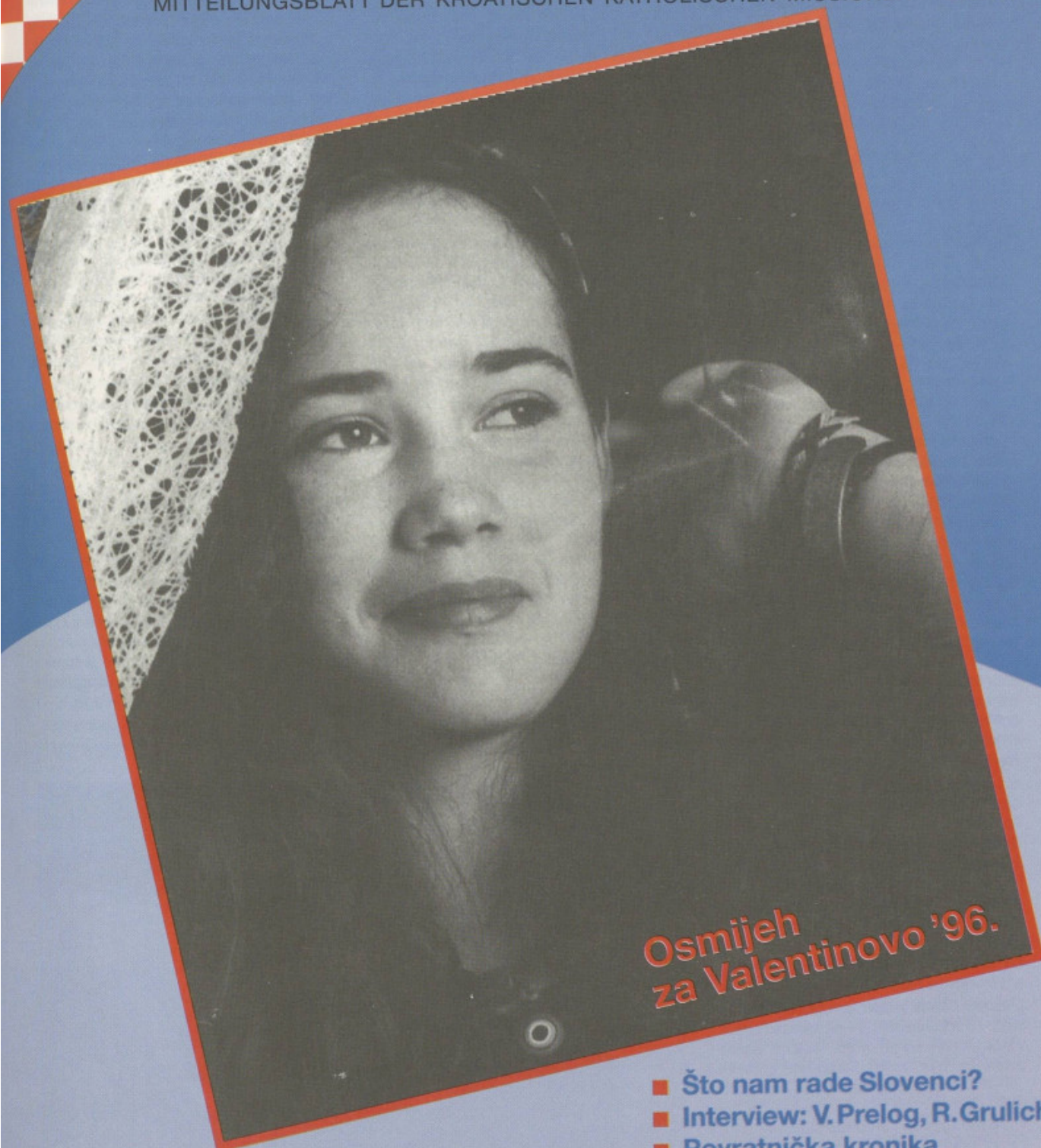

ŽIVA ZAJEDNICA

BROJ 1-2 (167) · **LEBENDIGE GEMEINDE**

SIJEČANJ/VELJAČA – JANUAR/FEBRUAR 1996 · LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA
MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN · D 2384 E

**Osmijeh
za Valentinovo '96.**

- Što nam rade Slovenci?
- Interview: V. Prelog, R. Grulich
- Povratnička kronika
- Posavljaci i Palestinci
- Wie steht es mit den Serben?

Pravo na život – temelj demokracije i mira

„Život biraj, da živiš ti i tvoje potomstvo“ (Pnz 30,19)

Ovo naše doba u kojem živimo ispunjeno je prijetnjama životu, a kulturno ozračje zasićeno individualizmom i materijalizmom. U takvom ozračju i ljudski je život od samog začeca pa do smrti izložen brojnim opasnostima i manipulacijama: kao što je npr. svjesno ubijanje nerođene djece, propagiranje eutanazije, nametanje genetskog inženjeringa, širenje nemoralna i posebno nekih novih poroka koji nagrizaju zdravlje i život. Sve to izaziva našu opravdanu zabrinutost. Europa je u ovom stoljeću toliko puta bila izložena zarazi „kulture smrti“ i teorijama koje su bile protiv života i protiv obitelji. Zato je ovo trenutak kad je svaki vjernik pozvan u svoj poniznosti ispovijediti svoju vjeru u Krista koji je „Riječ Života“ (1 Iv 1,1). Dan života jest prigoda da svi razmišljamo o Evanđelju života koje nam je Isus navijestio. U susretu s apostolom Tomom on se predstavio kao „Put, Istina i Život“ (Iv 14,6). Lazarevoj sestri Marti je rekao da je on „uskršnuće i Život“ i tko bude vjerovao u njega „živjet će i neće umrijeti nikada“ (Iv 11,25–26). Ovim „Danom života“ htjeli bismo da naša Crkva intenzivnije razmišlja o velikoj tajni Božje ljubavi prema ljudima, o životu u svjetlu Kristova uskršnuća i njegove pobjede nad grijehom i smrću.

Usprkos ratnim nevoljama naša je Crkva i u ovih zadnjih nekoliko godina činila što je bilo moguće kako bi se borila za zaštitu obiteljskih prava, a u prvom redu za dostojanstvo ljudskog života. U tom vidu organiziran je „Tjedan života“ u došašću 1991. godine, a u okviru „Godine obitelji“ 1994. godine cijela je korizma bila posvećena obiteljskim temama. A, evo 1996. godine HKB je odredila da se prva nedjelja u veljači obilježava kao „Dan života“. Tema ovogodišnjeg „Dana života“ jest: PRAVO NA ŽIVOT – TEMELJ DEMOKRACIJE I MIRA!

Isticanjem „prava“ na život želimo naglasiti da je danas život čovjeka u opasnosti. Papa Ivan Pavao II. stalno ponavlja da je ova naša kultura nažalost postala „kulturom smrti“. Stavljajući kao moto ove poruke izreku iz Ponovljenog zakona koju je Jahve izgovorio prije sklapanja saveza s Izraelom, htjeli smo reći da je to i danas aktualno. Pred hrvatskim narodom i pred mladom demokratskom državom moglo bi se ponoviti Jahvine riječi iz Ponovljenog zakona: „Gledaj! Danas preda te stavljam život i sreću, smrt i nesreću. Ako poslušáš zapovijedi Jahve, Boga svoga, koje ti danas dajem..., živjet ćeš... i blagoslovit će te Jahve u zemlji u koju ulaziš da je zaposjedneš... Uzimam danas za svjedoka protiv vas nebo i zemlju i pred vas stavljam: život i smrt, blagoslov i prokletstvo. Život dakle biraj!.. Ta on je život tvoj, tvoj dugi vijek, da

bi mirno mogao boraviti na zemlji za koju se Jahve zakle ocima tvojim da će im je dati!“ (Pnz 30,15–20)

Svjedoci smo, nažalost, da se gubi osjećaj za život, za svetost života, za hijerarhiju vrijednosti. Zavladała je ne samo idejna, već i moralna pomutnja. Ljudi više nemaju respekta pred tajnom života, ne raspoznaju s jasnoćom što je dobro, a što zlo. A jao narodu i pojedincima kad zapadnu u takvo stanje, kako veli prorok Izaija: „Jao onima koji zlo dobrom nazivaju, a dobro zlom; koji od tame svjetlost prave, a od svjetlosti tamu; koji gorko slatkim čine, a slatko gorkim!“ (iz 5,20)

Nije li naše doba obilježeno takvom moralnom pomutnjom?! Ne živimo li u vremenu velikih proturječnosti?! To najbolje pokazuju brojne „teoretske“ Deklaracije o pravima čovjeka i praktična povreda osnovnih ljudskih prava u najdelikatnijoj dobi njegova života: kad dolazi na svijet i kad odlazi s njega (EŽ br. 18). U ime čega se može kažnjavati i progoniti kriminal, a u isto vrijeme tolerirati, dapače, preporučivati ubijanje još nerođene djece?! Kako se može zalagati za bolji razvoj društva, a u isto vrijeme odobravati eutanaziju?! Jer, tko se zauzima za zdravlje, za socijalnu pravdu, za bolje životne uvjete, mora ponajprije uvažiti pravo na život i boriti se svakodnevno za njegovo ostvarenje. No, kad društvo naglašava vrednote zdravlja, socijalne pravde i mira, a u isto vrijeme svojim ekonomskim mehanizmima stimulira socijalne razlike između bogatih i siromašnih, onda je takvo društvo puno hipokrizije. A kad to isto društvo ističe kako je „stečevina napretka“ to što se može na vrijeme „otarasiti“ nepotrebnog i „suvišnog tereta“ (nerođenog djeteta ili neproduktivnog starca),

onda je takvo društvo daleko od humanizma. I budući da nema respekta pred tajnom života, ono nema solidnih temelja, a niti perspektivne i mirne budućnosti. Zato nam se čini aktualnim i važnim razmišljati o „pravu na život“ kao temelju demokracije i mira! Htjeli bismo potaknuti ljude, a posebno vjernike, da se opredijele za kulturu života, nasuprot „kulture smrti“ koja je u ovo ratno vrijeme odnijela toliko nevinih života po vojnim bojištima, a svakodnevno ih nažalost odnosi i u našim klinikama i rodilištima. Budući da je „obitelj put Crkve“ (Pismo obiteljima br. 2), željeli bismo da naše kršćanske obitelji na tom putu budu „sol zemlje“ i „svjetlo svijeta“, da ljudi vide njihova dobra djela i „slave Oca koji je na nebesima“ (usp. Mt 5,13–16). Obraćamo se zato posebno pastoralnim djelatnicima da uzmu obitelj u središte svoje pozornosti i pastoralne aktivnosti. U svijest i savjest vjernika treba ponovno vratiti iskonski i istinski pojam braka koji je „u službi života“, sa zadatkom da sudjeluje „u razvoju društva“ i u životu i „poslanju Crkve“ (FC 17).

Potičemo ustanove obavijesnih sredstava da ovoj važnoj temi za naš narod i domovinu posvete dovoljno vremena i prostora. Isto tako obraćamo se mnogim ustanovama Boga posvećenih osoba da u svoje svakodnevne molitve uključe i ovu važnu nakanu poštivanja života. Krist Gospodin, koji je došao da ljudi „život imaju, u izobilju da ga imaju“ (Iv 10,10), neka bude prisutan u svakom domu i u svakom srcu. Neka on u ljudski život donese svjetlost, radost, vedrinu i snagu. A Marija, koja je dala svijetu utjelovljenu Riječ prije dvije tisuće godina, neka i u ovom problematičnom vremenu usmjerava čovječanstvo prema svjetlu koje „prosvjetljuje svakog čovjeka“ (Iv 1,9).

Dubrovnik, 23. siječnja 1996.

Mons. Želimir Puljić Predsjednik Vijeća za obitelj

UVODNIK

MOTRIŠTE

Život dakle biraj!

Ovaj broj našeg lista bio je već u tiskari, kad je do nas stigla Poruka za Dan života, 4. 2. 1996. Njezin sadržaj je svakako trajniji od samog obilježavanja toga dana, ali smo željeli biti što aktualniji, pa smo umjesto standardne velike fotografije i kratke meditacije na drugoj stranici u zadnji čas stavili tekst te Poruke. Napisao ju je i potpisao dr. Želimir Puljić, dubrovački biskup i predsjednik Vijeća za obitelj Hrvatske biskupske konferencije. Ta se Poruka jednostavno mora pročitati, jer je to zapravo najsazetijia suvremena teologija života. Upućena je u pravom trenutku, kada je ugrožena vrednota i svetost života, kada je ozbiljno u krizi životna budućnost našeg naroda, a mnoga područja domovine opustjela. Poruka nudi i motivira na temeljno opredjeljenje za život, i to u svim njegovim bogatim i raznovrsnim segmentima. To ujedno znači i poziv na suživot s drugima i različitim, na dinamičnije djelovanje, na odgovorniji odnos prema životu i stvorenjima.

I ovo dvobrojno izdanje našeg lista je prilog kulturi života. O tomu svjedoči više članaka, ponajvećma onaj o životnom vjerovanju, o ulozi svjetla u našem svakodnevnom životu. Donosimo i nekoliko zanimljivih stranica na njemačkom jeziku, kako za naše njemačke prijatelje, tako i za one naše ljude koji lakše čitaju taj jezik. Ostale naslove nećemo navoditi. Provjerite sami, pa ćete se uvjeriti da su životno zanimljivi i korisni.

Uredništvo

Herausgeber/
Izdavač:
ŽIVA ZAJEDNICA
Kroatisches Oberseelsorgeamt
in Deutschland
60435 Frankfurt am Main · An den Drei Steinen 42
Tel. (0 69) 54 10 46 · Fax (0 69) 5 48 21 32
Verantwortlich/
Odgovara: Bernard Dukić
Chefredakteur/
Glavni urednik: Anto Batinić
Redaktion/
Uredništvo: Maja Runje, Stanka Vidačković,
Božica Červinka, Jura Planinc,
Ivek Milićec, Ivan Bošnjak,
Jozo Sladoja, Božo Marić
Mitarbeiter/
Suradnici: Željka Čolić, Vesna Školnik,
Ivo Balukčić, Alen Legović,
Ivo Marković, Ivo Matijević,
Marko Obert, Vlatko Marić
Layout:
Jahres-
bezugspreis: Ljubica Markovica
DM 30,- incl. Porto (s poštarinom)
Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)
Lithos +
Seitenmontage: Fotosatz Service Bauriedl
Druck: 64546 Mörfelden-Walldorf
Scholl+Klug Druckerei GmbH
64546 Mörfelden-Walldorf

Piše: Anto Batinić

Što nam rade Slovenci?

Prijelaz slovenske granice za hrvatske gastarbajtere iznovice sve više sliči onim prijelazima iz doba jugokomunizma: dugo čekanje, sporo utvrđivanje identiteta uz ispitivanje pa i prijetnje, ponižavanje, oduzimanje stvari. Većina hrvatskih građana je samo u kratkom prolazu kroz deželu, plaćaju cestarinu i ostale možebitne pristojbe i korektno se ponašaju. Zašto baš oni na svojim leđima moraju nositi nečiji kompleks manje vrijednosti?

Više se ne može govoriti da se radi o slučajevima ili pojedinačnim ispadima. Na slovenskim granicama, bilo da putujemo iz zapadnoeuropskih zemalja bilo iz domovine, dočekuje nas prava mora. To mogu posvjedočiti tisuće Hrvata koji su i proteklih božićnih i novogodišnjih blagdana morali preko „slovenske državne meje“. Na slovenskim „mejama“ hrvatski građani su u dugim kolonama morali čekati satima na kontrolu putovnica, ali i na pregled svega onoga što gastarbajteri strpaju u putnu torbu ili u prtljažnik osobnoga automobila.

Tretman putnika iz Hrvatske i BiH, koji su samo u brzom prolazu (tranzitu) kroz deželu, od strane slovenskih graničnih policijskih i carinskih organa može se ukratko nazvati maltretiranjem. Nitko nema ništa protiv redovite i normalne kontrole putnika, ali sve ono što se vrlo često radi na slovenskim graničnim prijelazima daleko je od bilo kakve uobičajene i normalne kontrole. Pregled putovnica tu je sve drugo samo ne rutinski policijski posao. Ljudi se često izvode iz automobila, razdvajaju se od ostalih članova obitelji, jer im se ne vjeruje, a sve to da bi se utvrdio njihov identitet. Pri utvrđivanju identiteta, koji je u najviše slučajeva jasan i nedvojbjen u osobnim i putnim ispravama, slovenski inspektori ne prezaju ni od klasičnih policijskih popratnih metoda, kao što su grubo ophođenje, zastrašivanje i prijetnje, oduzimanje isprava, dugo zadržavanje u graničnom policijskom kontejneru... Nedavno su muž i žena morali na razne načine dokazivati da su vjenčani, da su bračni par. Ništa im nije pomoglo, sve dok slučajno kod sebe nisu našli nekoliko fotografija s vjenčanja.

Odavno znamo da Slovencima, kao i nama, nije mrska čašica dobre domaće rakije ili vina, pogotovo kad se uz to nađe dobra pršuta ili suha mesa. Ali, nismo znali da im je baš toliko drag i naš pršut, i naše vino, i naša rakija. Barem sada nije teško ugovoriti korektnu trgovinu i tim artiklima između dviju ili triju država, pa da se i to može kupiti na slovenskom tržištu, kao što se recimo u Uskoplju usred Bosne može popiti Laško pivo. O tomu se ovdje uopće ne radi. Ovdje se radi o otimačini. Ljudi od kuće ponesu sa sobom u inozemstvo i takvih namirnica domaće proizvodnje, kako za okrepu na dugom putovanju, tako i da se počaste, da ponude prijatelje, da im to barem nekoliko dana bude veza s dalekim domom. Ali, mnogi izgube iluzije o tomu već na slovenskoj granici: pozivajući se na

tko zna kakve zakone o unosu, kontroli i količini prehrambenih proizvoda, mnogi na licu mjesta često moraju baciti pršute ili proli vino ili im se to jednostavno oduzima. Slovensko službeno pozivanje na takve zakone i na pravnu državu u ovim slučajevima uglavnom je pokriće za otimačinu i nanošenje neugodnosti. To je tim više prozirnije što se kod gotovo svih kontroliranih radi o prolaznim (tranzitnim) putnicima, koji u većini slučajeva uopće i ne zastaju u Sloveniji. Prihvatljiv je i razumljiv slovenski napor u borbi protiv šverca i unošenja prevelike količine takvih artikala, kao što to rade i njemački i austrijski granični i carinski organi, ali prehrambeno tržište jedne zemlje ne može ugroziti nekoliko pršuta ili kilograma suha mesa, ili nekoliko desetaka litara vina. To ne može ugroziti niti zdravlje slovenskih, pa ni njemačkih ni austrijskih građana (u vezi s prigovorom o navodnom nedostatku kontrole kvalitete proizvoda), jer su i u tom slučaju najprije na udaru sami posjednici tih stvari, a ni oni nisu ljudi da rade protiv vlastitoga zdravlja.

Na koncu mnogi iskusni gastarbajteri pripovijedaju da je sadašnji prijelaz slovenske meje ponekad gori i zapetljaniji od onih prijelaza u vrijeme jugokomunizma. Ili su mnogi bivši carinici ostali raditi svoj stari posao u Sloveniji? Možda se radi i o kompleksu manje vrijednosti, jer se u Sloveniji rijetko tko zaustavlja, pa ljudima treba dati do znanja da se nalaze u drugoj državi. Oni bi je ipak radije pamtili u boljem svjetlu. A za to je potrebno samo zrnice više dobre volje i civilizacijskog ponašanja.

P.S.

– Tko se još ne sjeća problema (i zabrana) prelaska slovenske granice s herceg-bosanskim registarskim pločicama? Dok se njima moglo putovati u sve druge europske zemlje, kroz Sloveniju to nije bilo moguće! Pa – ni kroz Mađarsku nije bilo previše daleko.

– Posebna je priča i plaćanje raznih depozita i garancija na neke uvozne artikale, pa i na humanitarnu pomoć.

– Početkom siječnja bilo je puno komičnih scena na slovensko-hrvatskoj granici. Jedan Imočanin bio je ponio čitavo pečeno janje, koje je bio lijepo isjeckao i spakirao. Budući da mu to slovenski carinici nisu dali prenijeti za Njemačku, on je častio brojne prijatelje, znance i nepoznate koji su čekali u koloni. Ponudio je i slovenske carinike i policajce, pa ni oni nisu mogli odoljeti mirisu i kvaliteti imotske janjetine.

PISMA • BRIEFE

Tako radimo u Schwenningenu

Poštovani uredniče,

Rado čitam vaš list i želim Vam puno sreće i uspjeha u radu. Ja sam iz Bosanske Posavine od Dervente. Ovdje sam već 3 godine u Schwenningenu, divnom gradu, gradu s puno Hrvata koji dođoše trbuhom za kruhom još prije rata.

Svi dođoše dok su bili mladi, a sada su već i ostarili.

Mlade dane u najljepšem cvatu, proveli su u tuđem svijetu. Nedjeljom se okupe u crkvi poslije mise u misiju svrate i u druženju vrijeme prikrate. Svi zajedno vijesti poslušaju pa kasnije „Belu“ poi-

graju. Misli su im u rodnome kraju, zato često pomoć prikupljaju. Za sve one koje rat zahvati što bez svojih najdražih ostaše, za Hrvate širom Lijepe naše. Ni Bos. Posavina zaboravljena nije, pomoć ide za žrtve agresije, djecu bez roditelja, za djecu neostvarenih želja. Na čelu je velečasni Luka, Posavljak je i čovjek bez mane. Veseo je i zapjevat znade, razveseli i stare i mlade. Tko je Hrvat i Hrvate voli nek u našu misiju izvoli. Javljam se i s nekoliko pjesama u nadi da ćete ih objaviti. Sve vas od srca pozdravljam i želim vam sve najbolje.

Manda Brekalo, Schwenningen

Bez
svog
doma

Kada vidim da se netko sretan svome domu sprema, moje srce hoće pući jer mog doma više nema.

Sretan onaj koji može na prag svoga doma stati, kako je bez doma svoga to ne može svatko znati.

Živjet moraš, vrijeme leti mi smo ljudi zle sudbine, protjerani iz svog doma i iz svoje domovine.

Svi mislimo na povratak, nada srce ne napušta, želja nam je vratiti se na rodna nam ognjišta.

Da se radost vrati svima i ozari svako lice, i da više ne budemo u svijetu izbjeglice.

Manda Brekalo

Pomažemo domovini

Mi vjernici hrvatske katoličke misije u Norveškoj, s našim svećenikom Stjepanom Čukman, poslali smo u domovinu 44.000 NOK (norveških kruna) za obnovu razrušenih katoličkih crkava u Hrvatskoj. To je od nas kao kap vode u oceanu velikih potreba. Nadamo se da

će naš primjer slijediti i veće hrvatske katoličke misije u Europi i svijetu.

Poslali smo i svom misijskom kumčetu 5.393 NOK.

Kako god smo mala zajednica Hrvata vjernika, uspjeli smo za Hrvatski caritas

prikupiti 6000 NOK u nedjelju Hrvatskog Caritasa.

Čitatelje „Žive zajednice“ i svu braću Hrvate u Njemačkoj i u svijetu lijepo pozdravljaju braća Hrvati iz Norveške.

Stjepan Čukman, svećenik i vjernici

OSVRT

Prošla godina žene

Vrednote: obiteljski život, moral, odgovornost, komunikacija

Otvorili smo novu stranicu, godinu 1996. Protekla 1995. je nominativno bila posvećena ženama. Puno se pisalo, pričalo o tome, ali je li se dovoljno razmišljalo, mijenjalo? Sada će mi vjerojatno po koji član suprotnog spola odgovoriti (što sam uostalom čula češće u diskusijama): „A zašto bi se mi borili za vašu prava, kad je nama ovako dobro?“ Problem je međutim u tome da se promjena mora dogoditi u glavama:

1. Mi jesmo po pisanom zakonu ravnopravne, no koliko to zadire u svakidašnjicu? (na primjer: kućni poslovi, odgoj djece, indiskretna pitanja kod zapošljavanja)
2. Mi smijemo raditi, ali odlučivati? (žene u vodećim pozicijama su iznimka, žene-zastupnice u parlamentima)
3. Ako se bunimo ili samo preispitamo neke činjenice, vrlo brzo smo svrstane u negativnu ladicu feministkinje, emancipirane. Tako se ubrzano završava rasprava, jer je to lakše nego argumen-

tima proširiti i svoj vlastiti, konzervativni horizont.

4. Živimo u ovom burnom 20. stoljeću i želimo doprinijeti općem boljitku ovog anonimnog, nehumanog, ateističkog svijeta. Nije nam stalo samo egocentrično do žena, nego do ljudskog roda u potpunosti, do uvjeta za buduće generacije.

I prošla je 1995. i utihnut će rasprave, jer ubrzani život postavlja drugu temu u prvi plan. Mnogi muškarci su pokušali zadržati u našu psihi. No, nije ni to put do rješenja. U osobnom, privatnom i poslovnom okruženju trebaju nam suvremenici otvorenih ušiju, spremni na istinski dijalog. Jedino tako možemo upoznati druga stajališta, razmisliti, te naći kompromis. Koliko je lakše o toleranciji pričati, nego je provesti. Sigurno, ne treba sve progresivno mijenjati. Ponegdje bi bilo potrebno čak stare vrednote postaviti na pravo mjesto, odnosno na značajno mjesto ljestvice vrednota:

- **obiteljski život** (samo iz zdravih i proživljenih obitelji izlaze ljudi sposobni za odgovoran vlastiti život)
- **moral** (mjerilo nije što masa čini, nego što mi moja kršćanska savjest postavlja kao okvir)
- **odgovornost** (tehnikama i napredak su nam mnogo toga omogućili, ali što slijedi nakon toga?)
- **kommunikacija** (razgovor umjesto televizije, posjet umjesto telefona).

A postoje i ona područja gdje je potrebna simbioza konzervativnog, stoljetnog i progresivnog: na primjer **vjera**. Mladima trebaju istinski primjeri proživljene vjere, te vjeroučitelji kao partneri za razgovor, za sučeljavanje sa svakidašnjim problemima. A ipak to treba nadograditi na dobro poznavanje Božje riječi, Njegova plana. Specijalno kod ovoga se mladi ženski rod osjeća odbijen od Crkve. Postoje i časte iznimke, ali zasučimo zajednički rukave prije nego Crkvu pune samo stariji od 40/50 godina i djeca.

I tako na početku 1996. ostaje nam svima, društvu i Crkvi, ženama i muškarcima, puno posla oko pravednije, ravnopravnije, ispunjenije i svjesno proživljene budućnosti. S tim mislim i nakanama zaklopimo 1995. i oblikujemo Novu 1996. v.š.

LIČNOST MJESECA

BISKUP DR. FRANZ KAMPHAUS,
LIMBURG

Po treći put u Sarajevu

Limburški biskup dr. Franz Kamphaus jedan je od rijetkih inozemnih katoličkih biskupa koji je od početka rata u Hrvatskoj, u Sarajevu i u srednjoj Bosni bio već četiri puta. Još u jeku srpske agresije na Hrvatsku on je 1992. posjetio Vinkovce i Đakovo, gdje je morao u sklonište zbog granata. Kasnije, kad je eskalirao rat u BiH, dva puta se probio do Sarajeva i srednje Bosne i u vrijeme žestokih ratnih sukoba, a ove godine je u Sarajevo, preko Zagreba, Splita i srednje Bosne, stigao u gotovo mirnodopskim prilikama. I ovoga puta susreo se s kardinalom Kuharićem u Zagrebu, s provincijalom Žmirom u Splitu, a u Sarajevu s kardinalom Puljićem i njegovim suradnicima, te s provincijalom Anđelovićem.

Biskup ni ovoga puta nije došao praznih ruku, nego je za Katolički školski centar, odnosno za Katoličku Europsku školu donio čitavih 200.000 DM. Susreo se s običnim ljudima, s onima s prve crte fronte, s onima koji isključivo žive od pomoći drugih. Jednostavan biskup s jednostavnim ljudima. Upoznao se dakako i sa sadašnjom političkom situacijom. Kritizirao je nedostatke daytonskoga sporazuma, ali se složio s kardinalom Puljićem da je i nepravedni mir bolji od nepravednoga rata. U vrijeme hrvatsko-muslimanskih sukoba biskup Kamphaus je u nekoliko navrata oštro kritizirao pojedine postupke Hrvata i hrvatske politike. Zato sada zagovara hitno oživotvorenje hrvatsko-muslimanske federacije u BiH. Istodobno kritizira neke pojave islamskoga fundamentalizma u Sarajevu i nekim drugim dijelovima BiH, a osobito nekoliko posljednjih antieuropskih izjava i poteza Alije Izetbegovića. Svojim pohodima Bosni biskup Kamphaus konkretno pomaže, solidarizira se s Crkvom, traži pomirenje, a Sarajevo i cijelu BiH želi pod europskim kulturnim i civilizacijskim kišobranom. ■

HEADLINES • SCHLAGZEILEN • VIJESTI

- U prometnoj nesreći u Zagrebu 20.12.1995. smrtno je stradao dr. fra Ljubo Lucić (1931), profesor Franjevačke teologije iz Sarajeva i dugogoišnji urednik i suradnik sarajevskog vjerskog lista „Svjetlo riječi“. Cijelo vrijeme rata proveo je u sarajevskom franjevačkom samostanu sv. Ante na Bistriku. Pokopan je u rodnoj Rami.
- Po prvi put nakon 450 godina, poslije raskola Katoličke i Anglikanske crkve, jedna engleska kraljica, Elizabeta II., sudjelovala je početkom prosinca prošle godine jednom ekumenskom bogoslužju u katoličkoj crkvi. U povodu proslave 100. obljetnice westminsterske katedrale kraljica je bila na večernjoj molitvi.
- Čini se da Sudan preuzima glavnu ulogu u promicanju islamskoga fundamentalizma u Africi. Susjedne zemlje se bune protiv stalnih provokacija Sudana, koji svoje vojnike obučava kao islamske teroriste. Glavna „siva eminencija“ tog nastojanja je kontroverzni islamski fundamentalist Hasan al Turabi.
- U Katmanduu, glavnom gradu Nepala, otvorena je prva katolička crkva, a izgrađena je u budističkom i hinduističkom građevnom stilu. Pored klupa su postavljeni i tepisi, kako bi posjetitelji, prema mjesnom običaju, mogli zauzeti mjesto na podu.
- Na spomendan sv. Lucije, 13.12. prošle godine, obilježena je 450. obljetnica Tridentskoga koncila, koji je trajao od 1545–1563, a sazvan je kao reakcija na reformacijski pokret. Taj koncil donio je mnoštvo dogmi i dekreta, koji važe do danas, a njegova liturgijska disciplina vršila se sve do konca šezdesetih godina ovoga stoljeća.
- Kardinal Friedrich Wetter potvrdio je razrješenje Münchenskog dušobrižnika za mlade Alberta Bauernfeinda, koji je u razgovoru za jedne novine katolički moralni nauk, posebno onaj u vezi sa seksualnim pitanjima, nazvao „neupotrebljivim“. Mladi su prosvjedovali protiv te odluke.
- Katolički svećenici mlađi od 40 godina koji napuste svoj poziv neće izgleda ni ubuduće moći biti oslobođeni od svojih svećeničkih obveza. U Crkvi je sve više mladih bivših svećenika koji se žele crkveno vjenčati, ali im za to treba posebno oslobođenje od Svete Stolicе.
- Biskupija Regensburg pokrenula je prošlog adventa projekt „Sveci na telefonskim karticama“. Prvi svetac na takvoj kartici je sv. Franjo Asiški. Na kartici se nalazi kratka biografija sveca i njegova najvažnija životna načela.
- Franjevačka provincija presv. Otkupitelja izdala je malu monografiju najteže uništenih crkava svoje provincije pod naslovom „Razorena duhovna baština“. Uz fotografije prijašnjih čitavih a sada razorenih crkava, doneseni su i podaci o stupnju njihove oštećenosti.
- Gradišćanski biskup Paul Iby pozvao je mlade i odraslu mladež da mu opišu svoje ideje i vizije Crkve. Akcija teče preko pisama, a trebalo bi da bude poticaj jednom saboru mladih vjernika.
- Ove godine se navršava 450 godina od rođenja Martina Luthera, pa se ova godina u Njemačkim crkvenim i ekumenskim krugovima obilježava i kao Lutherova godina.
- Festival novog latinskoameričkog filma u Havani otvoren je sredinom prosinca prošle godine po prvi put svečanom misom. Jedan od organizatora bio je i A. Guevara, član CK KP Kube. U misi se molilo za Simona Bolivara, Jose Martia i druge borce za slobodu.
- U Saudijskoj Arabiji je prošle godine javno smaknuto 200 ljudi, od kojih je većina s islama bila prihvatila drugu vjeroispovijest. U toj zemlji islam je državna religija, a smaknuća „otpadnika“ se smatraju Božjom voljom.
- Južnokorejski katolički svećenici raspituju se u komunističkoj Sjevernoj Koreji za mogućnost gradnje jedne crkve. Kršćani te podijeljene zemlje počeli su kontaktirati prije nekoliko tjedana.
- Papa Ivan Pavao II. primio je nedavno u privatnu audijenciju smijenjenoga francuskoga biskupa J. Gaillota.
- U ruskom St. Petersburgu ponovno je otvoreno svećeničko sjemenište. U Rusiji i Sibiru ima oko 400 tisuća katolika za koje se pastoralno skrbi 120 svećenika.
- Wim Wenders (50), filmski redatelj i scenarist, dobio je počasni doktorat teološkog fakulteta sveučilišta u švicarskom Fribourgu.

POSUĐENI RAZGOVOR

VLADIMIR PRELOG, HRVATSKI NOBELOVAC

Čekajući nepobjedivog mirotvorca

Cjeloviti tekst ovoga razgovora objavljen je u pariškoj reviji *Nouvel Art du Français* u veljači 1994., a mi prenosimo samo najzanimljivije dijelove u prijevodu Vlatka Marića. Taj razgovor dio je serije koja nosi naslov „La pensée créative et scientifique contemporaine“ u kojoj Ratimir Pavlović susreće francuske i strane nobelovce. Određeni broj razgovora već je objavljen u listovima „La quinzaine Littéraire“, „Le Monde“, „Le Figaro“...

Ratimir Pavlović: *Odakle dolazi vaše zanimanje za kemiju?*

Vladimir Prelog: Rođen sam u obitelji povjesničara, ljudi koji su se isključivo zanimali za knjige, od književnosti do prošlosti. Moj djed, moj otac i moj brat bili su profesori povijesti u mome rodnom Zagrebu. Nisu se zanimali za „materijalne stvari“. Zato sam se ja htio baviti nečim drugim, kao reakciju na sve to. Okrenuo sam se prirodi i znanostima. Upisao sam se na prirodne znanosti, a zatim specijalizirao kemiju. Studirao sam jedanaest godina u Pragu, te ondje i radio. U vrijeme kad su nacisti okupirali Hrvatsku, ja sam došao kao hrvatski izbjeglica u Zürich 1941. Profesor Ružička, nobelovac iz kemije, primio me je u laboratorij organske kemije i tako mi puno pomogao.

Pavlović: *Filozofija kemije i filozofija života, dopunjuju li se?*

Prelog: Sve što se događa u duhovnom i materijalnom području vezano je uz nekakav kemijski proces. Materijalisti su bili oni koji su rekli da nema misli bez fosfora. Sve ono što kažemo i činimo ostvari se biološki, u paralelnoj povezanosti s kemijskim procesom. Ono što nas zanima jest kako se to događa, kako se ostvaruju ovi odnosi. Ništa se u životu ne može dogoditi bez kemije!

Pavlović: *Predmeti koji su pred nama, kao na primjer magnetofon, stol, stolice – je li to „statična“ mrtva priroda ili život?*

Prelog: Ne bi se moglo reći da je to život. Život je nešto jako precizno i definirano. Na primjer kad su u pitanju virusi, onda se još točno ne zna pripadaju li živom ili mrtvoj stvarnosti?

Pavlović: *Odgovornost u kemiji i općenito u znanosti, čini se da još vrijedi?*

Prelog: Odgovornost treba imati apsolutnu prednost pred svim!

Vrlo je teško predvidjeti posljedice koje mogu izići iz najmanjeg otkrića. Treba shvatiti da jedno otkriće, prividno neznanstveno, može postati neizmjerljivo, te bitno promijeniti tijek svijeta. Jer nikada ne znate što drugi mogu učiniti od vašeg otkrića: ponekad najveće dobro, a ponekad najveće zlo. Zato nikada nisam prestao naglašavati da je posvuda potrebna prije svega znanstvena odgovornost.

Priroda je sve predvidjela

Pavlović: *Prije razgovora ste izgovorili riječ „starost“. Možete li vi kemičari osloboditi čovjeka od te nevolje?*

Prelog: To ne bi bilo poželjno. Priroda je veliki mehanizam sa svojim strogim zakonima. Ona je sposobna preživjeti zahvaljujući svojim procesima: rođenju, smrti, životu. Ona uvijek može postojati takva kakva jest. Petljati se u njenu organizaciju, u njeno funkcioniranje, čini mi se opasnim. Ne čini nam se normalnim stariti, a isto tako nije priyatno ni sa socijalnog stajališta. Ali možete li se suprostaviti etici prirode? S drugog je stajališta dobro da ima starijih ljudi. Oni su rizničari mudrosti. Trebalo bi poboljšati uvjete njihova života. Ali ja sam protiv terapijskog pretjerivanja kad su u pitanju degenerativne nepovratne bolesti.

Priroda je sve predvidjela da ne bude prenapučenosti Zemlje. Uzmite za primjer gradove kao što su London ili New York. U nekim njihovim četvrtima treba 200 litara vode dnevno da bi se preživjelo. Ali nema prirodne vode pa im se daje reciklirana voda sa svim bakteriološkim rizicima koji iz toga proizlaze.

Bez straha od prenapučenosti

Pavlović: *Treba li se stvarno bojati prenapučenosti?*

Prelog: Ne, nikako! Uzmimo za primjer situaciju hrvatskih izbjeglica u Švicarskoj. Mnogi među njima su mladi bračni parovi pa žena rodi dijete. Netko nepošten mogao bi se pitati za korist ove djece u ovim uvjetima i u okviru svjetske prenapučenosti. Ali nitko nema pravo anticipirati sudbinu ljudskog bića. Usto će među njima biti i budućih stvaralaca, ljudi koji će biti sposobni spasiti jednoga dana Europu i svijet.

Pavlović: *Za kraj, nemoguće je ne podsjetiti da ste rođeni u Sarajevu?*

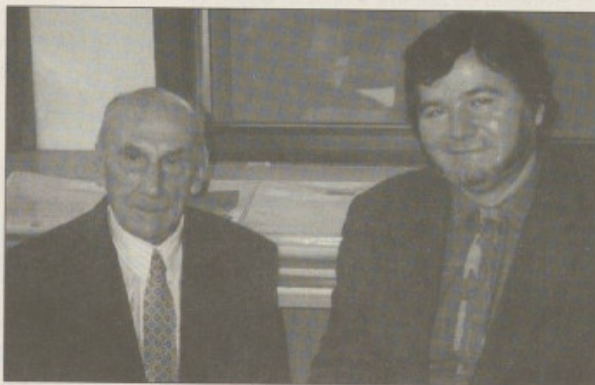
Prelog: Ono što se ondje događa nije ništa iznenađujuće, ako se razmisli što je bila povijest tog područja u zadnjih pet stotina godina. Ali ovi sadašnji događaji ispunjavaju ogorčenošću zadnje godine moga postojanja. Korijeni zla su duboki i kompleksni; žarišta mržnje ne prestaju se ponovo paliti posvuda u svijetu. Tko će ih moći ugasi? Očekujem onoga tko će poruku mira učiniti nepobjedivom.

Stigla Donacija prof. V. Preloga

ZAGREB – oko 3000 knjiga i časopisa neprocjenjive znanstvene vrijednosti – poklon prof. Vladimira Preloga – dopremljeno je jučer Centru za kemiju organskih prirodnih spojeva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Prof. Prelog jedini je hrvatski nobelovac, a tu je prestižnu nagradu dobio 1975. godine za dostignuća u organskoj kemiji. Zahvaljujući svom ugledu (profesor je na visokoj tehničkoj školi Zürichu), svojedobno je prikupio potpore priznavanju hrvatske države od čak stotinu dobitnika Nobelove nagrade, a domovini pomaže i dalje šaljući vrijedne donacije. Jučer je tako u zagrebačku zračnu luku iz Züricha stigao treći, a uskoro će i četvrti dio znanstvenog materijala, poslanog sa željom da se pomogne hrvatskim znanstvenicima pri usavršavanju u radu. Knjige i časopise u Hrvatsku su besplatno dopremili „Croatia Airlines“ i „Pliva“.

K. Š. (Večernji list 12.1.96.)

VJEROM KROZ ŽIVOT • GLAUBE UND LEBEN

Piše: Vlatko Marić

Svjetlo koje obasjava put

Ove godine, u mjesecu veljači, kršćani će živjeti dva velika momenta u liturgijskoj godini koja obilježavaju život kršćanina. Ta dva momenta jesu Svijećnica i početak korizme, Pepelnica. Oba ta momenta u liturgijskoj godini su sjećanje na ono što je Isus doživio i činio. Oba ova momenta su značajna, puna simbolike, a to znači i smisla za kršćanski život.

Blagdan svjetla

Na blagdan Svijećnice sjećamo se trenutka kada Isus po prvi puta, nošen od svojih roditelja, prekoračuje prag jeruzalemskog hrama. Naime, prema biblijskoj tradiciji svaki prvorodenac trebao je biti posvećen Bogu, a u znak toga roditelji su trebali prikazati žrtvu i otkupiti ga. Ovo prikazivanje i otkupljivanje prvorodenca jest sjećanje na žrtvovanje i otkupljivanje Izaka. Događaj je podsjećanje da je Bog gospodar života i smrti. Posvećeni prvorodenac je znak i obećanje izabranog naroda Izraela na vjernost Bogu, i to iz generacije u generaciju.

Isusovo prikazivanje u hramu još je simboličnije. Isus dijete, prvorodenac, i to ne samo prvorodenac u obitelji Marije i Josipa, nego i prvorodenac koji ulazi u hram svoga nebeskog Oca. Tu je početak onoga što će se ostvariti u događajima Velikog petka i uskrsne noći. U tom prikazivanju u hramu, oni koji su očekivali Utjehu u Izraelu, kao Šimun i Ana, prepoznaju spasenje, i mogu u miru otići jer je Spasenje blizu. Svjetlo je zasjalo ne samo za Izrael nego i za poganske narode. Upravo kršćani slave to Svjetlo koje je Šimun susreo u hramu. Svijećnica, to je Krist koji je u tom trenutku vidljiv samo za izabrane, ali će spasenje skriveno u tom trenutku, zasjati, postati stvarnost u uskrsnoj noći.

Isus je prikazan u hramu četrdeset dana nakon rođenja. Isus i hram. Usko povezani. Isus će provesti mnogo vremena u hramu. Tu nekako i počinje svoje propovijedanje. Tu izriče po prvi put, svjedoči nam Evanđelje, smisao svoga življenja. Hram je centar religioznog života u Izraelu. Simbol ljubavi i prisutnosti Boga u izabranom narodu. Stoga nije ni iznenađujuće što će se Isus kasnije usporediti s hramom. Hram je mjesto pomirenja čovjeka s Bogom. Isus će se u trenutku svoje smrti i uskrsnuća pokazati pomiriteljem čovjeka s Bogom. On je više od hrama. Svojom smrću i uskrsnućem učinit će čovjeka dionikom Božjeg života. To nam pedagoški već navješćuje Svijećnica, blagdan svjetla.

Čista srijeda

Na Pepelnicu počinjemo četrdesetodnevni hod s Isusom kroz vrijeme pokore i življenja sudbonosnih dana njegova života. Simbolika hoda. Uspomena na hod izraelskog naroda kroz

pustinju da bi napokon došao u Obećanu zemlju. Sjećanje na napasti i kušnje koje je izraelski narod proživio. Sjećanje na Isusov hod putovima Palestine. Sjećanje da je i Isus bio napastovan od Sotone. Bio je kušan. I nije podlegao kušnjama. Nadvladao je Sotonu. Korizma je paradigma života svakoga čovjeka suočena sa zlom. Ali znak da zlo nema konačnu riječ.

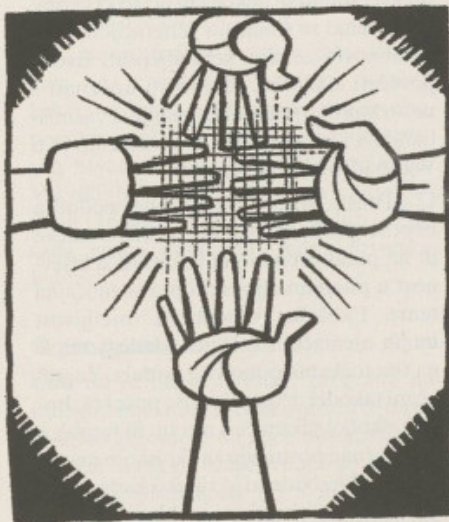
Korizma je vrijeme, model za cijeli život svakog čovjeka u kojem se treba očitovati povjerenje u Boga, onako kako je to Isus pokazao. To je vrijeme kad se trebaju znati izabrati prave vrijednosti, odbaciti lažni biseri. Vrijeme kad se čovjek treba iskazati kao čovjek, to jest kad treba otkriti da na ovom svijetu ne živi sam već da je okružen bićima koja su mu slična. Ona ga trebaju. Ona nas trebaju, ona trebaju našu pažnju, našu ljubav. Kao i mi njihovu. Sjetimo se koliko i kako želimo biti ljubljani, poštovani. To je ono na što Isus upozorava kad nas poziva na davanje, i to bez kalkulacija.

Korizma je vrijeme odbacivanja maski koje skrivaju pravo lice. Maske padaju kad-tad. I pred ljudima, a posebno pred Bogom. Zato nam Isus poručuje, preko evanđelja što ga slušamo na Pepelnicu, da odbacimo lažni identitet, te se svjes-

ni svoje bijede i svojih slabosti, oslonimo na njega koji nas može ozdraviti.

U korizmenom vremenu susrećemo se s Pravednikom koji pati. A naše je vrijeme patnji neđužnih, nemoćnih. Ovo je vrijeme kad trebamo postaviti sebi pitanje našeg odnosa prema patnji ljudi oko nas i svojoj vlastitoj patnji. Dobro bi bilo da promatramo Isusa Patnika. Isus nije mazohist. On je patnik koji se bori da bi pobijedio patnju. On želi pobijediti izvor patnje: Zloga. To znači da se trebamo ugledati na njega i boriti se zajedno s njim protiv patnje. Njegova borba protiv Zloga i patnje jest borba za slobodu čovjeka, za njegovu sreću i Božju blizinu. I to ne samo za trenutak, za jednu, pet ili sto godina, nego za Život. Isusov život je odgovor na pitanje smislenosti moga, tvoga... i svakog ljudskog života.

Šimun je u hramu otkrio Svjetlo koje je obasjalo njegov život i sav sretan uskliknuo da je spreman za zadnje putovanje. Mi smo na putovanju i ne znamo gdje ćemo i kako ćemo završiti svoje putovanje. Svjetlo koje je Šimun otkrio u jeruzalemskom hramu i za nas svijetli. I nama želi pokazati put i dovesti nas u luku smiraja. Od mene, od tebe ovisi hoćemo li se tamo naći. ■

POVRATNIČKA KRONIKA

Pišu:
Maja i Stipan Runje

U novoj školi

Dok smo tijekom proljeća i ljeta razmišljali o selidbi u Hrvatsku, brinuli smo kako će se djeca snaći u novim školama. Mladi ljudi selidbe obično doživljavaju neugodnim promjenama, jer one trgaju njihove društvene mreže i ostavljaju ih bez prijatelja. Selidba u Hrvatsku bila je k tome i prijelaz u drugačiji školski sustav i običaje, u nedovoljno poznati jezik.

Prvi osjećaj sigurnosti dobili smo čitajući „Otvoreno pismo“ ministricе prosvjete i športa Ljilje Vokić o upisu i školovanju učenika povratnika, objavljenim u „Domu i svijetu“ u travnju ove godine, a koje je nudilo podršku, razumijevanje i olakšani upis za nove učenike. U praksi smo spominjanu podršku i razumijevanje zatim doista i doživjeli. Ravnatelj, razrednici i učitelji razgovarali su s nama strpljivo i profesionalno.

Nakon dvomjesečnog života i rada u novim školama osjećamo da je naša obitelj nadišla prve teškoće i da su djeca novu mogućnost iskoristila u svoju korist. Dio naših iskustava, zapažanja, dojmova i usporedbi odlučili smo zabilježiti. Stipan, koji je u prošloj godini bio učenik 10. razreda gimnazije „Braće Scholl“ u Wiesbadenu, a koji je ove školske godine učenik 3. razreda VIII. gimnazije „Tituša Brezovačkog“ u Zagrebu, razmišlja i izvješćuje:

O učenicima

Prvo što sam zapazio kada sam ušao u razred bilo je mnoštvo učenika i učenika; dok nas je u Wiesbadenu bilo sedamnaest, u Zagrebu sam ih susreo četrdeset i dvoje. No, unatoč tome nisam se osjećao izgubljenim: primili su me sa zanimanjem, pitali me zašto sam došao u Zagreb, komentirali moje motive i bili prema meni nasmiješeni i ljubazni.

Odmah sam opazio da u razredu nema stranaca. U „Braći Scholl“ gotovo polovica smo bili stranci. U pučanstvu Wiesbadena stranci su zastupljeni s oko 20%, no kako Nijemci gotovo nemaju djece, iz skupine stranaca dolazi više od polovice svih učenika u gradu.

Zagrebačke učenice i učenici odmah su prema meni počeli pokazivati kolegijalnost i otvorenost. Objašnjavali su mi osnovne pojmove o

ovdašnjem školskom životu i nesebično dijelili savjete o tome o čemu treba voditi računa. Nije bilo distance koja je u wiesbadenskom razredu bila uobičajena. Najbolji primjer otvorenosti za mene je bio trenutak u kojem su moji susjedi sami počeli posuđivati sitnice iz moje pernice. Takvo ponašanje je u Wiesbadenu i nakon nekoliko zajedničkih školskih godina bilo nezamislivo.

Zagrebačke djevojke i dečki imaju ideale. Kod njih nije rašireno „I don't know“ i „I don't care“. Svi su kritični prema nedostacima novog hrvatskog društva i države, stalno se nekoga ili nešto kritizira, no načelno se smatraju generacijom koja će obnoviti zemlju, sebi uljepšati život i povećati standard. Dobro su upoznati s unutrašnjom politikom, manje s razmišljanjima i trendovima u svijetu, a što je u Wiesbadenu bilo obrnuto.

U „Titušu Brezovačkom“ nije međutim nepristojno baciti bateriju u obično smeće ili na podu ostaviti papir, niti je zahtjevnost u pitanjima ljudskih prava značajna tema. Ekološka i politička osjetljivost mojih njemačkih kolegica i kolega mi se na tim točkama puno više sviđala. Zagrepčani također dvostruko više puše (za droge i alkohol nisam čuo niti tu, ni tamo), a i nemarnije postupaju sa školskom imovinom; u Wiesbadenu je rijetko kada netko smatrao da treba pisati po klupi.

Moji novi suučenci su međutim uočljivo ambiciozniji i jako radini, pa mi se čini da su koncentracija i mir za vrijeme sata jako dobri. Mnogi izgledaju izuzetno kultivirano – možda je to zato jer većina posjeđuje izvanškolske tečajeve jezika, glazbe, plesa, informatike, pa čak i crtanja, pa gotovo svatko posjeđuje neke izvanredne kompetencije, a možda i zato jer većina potječe iz građanskih obitelji. Svi žele studirati, jer se čini da ovdje nema puno drugih mogućnosti postmaturnog obrazovanja; u mom bivšem razredu tek je naime polovica planirala studij, dok su drugi planirali karijere u bankama, osiguranjima, obiteljskim tvrtkama ili su poslije mature jednostavno namjeravali u neki složeniji zanat.

U međuvremenu sam se sprijateljio s mnogim curama i dečkima iz razreda. Smatram ih zanimljivima i dragima.

O učiteljima

Imamo puno mladih učitelja koji se trude održavati modernu i zanimljivu nastavu, što im je s obzirom na veličinu razreda i na oskudnu opremu jako naporno. Gotovo svi su izrazito pristojni prema učenicima, te je u zraku međusobno poštivanje. Ono što ih pak bitno razlikuje od mojih dosadašnjih učitelja je da učenicima pristupaju individualnije, obraćajući pažnju na svaku pojedinu osobu, i to uz probra-

Stipan ispred svoje nove škole, zagrebačke gimnazije „Tituša Brezovačkog“

nu ljudsku toplinu. Nijemci ni u kom smislu nisu bili autoritativni, dapače mi se čini da su mnogi propisi o međusobnom ponašanju bili liberalniji od zagrebačkih (nisu govorili, kao ovdje, što se ne smije, već kako treba i što se smije), no u radu ih je vezivala „Sachlichkeit“ (triježnost, činjeničnost, profesionalnost), a možda i hladniji temperament i izvjesna ravnodušnost, pa nije bilo očekivanja u ljudskom i emocionalnom smislu. Zagrebačku učiteljsku toplinu, čak i kad pokazuje izvjesne nedosljednosti, smatram značajnim dobitkom.

Što se tiče učitelja, imam jednu malu primjedu: smatram da bi trebali tražiti oslovljavanje s „gospodo“ ili „gospodine“ uz prezime, što je prikladnije od sadašnjeg „profesore“ i „profesorice“, koji mi se čini neosobnim i gotovo nepristojnim. Radi takvog običaja mnogim učiteljicama i učiteljima nisam još saznao za prezime.

Ocjenjivanje

U Njemačkoj je područje ocjenjivanja uređeno propisima do najsitnijih pojedinosti. Svatko je svjestan da ocjena već od ranog školovanja bitno utječe na profesionalni i životni tijek – u svim njemačkim pokrajinama učenici se već nakon četvrtog razreda osnovne škole, na ovaj ili onaj način, prema uspjehu, razvrstavaju u razne vrste škola stupnjevanje kompleksnosti – tako da se smatra da je na području ocjenjivanja potrebna precizna ujednačenost i transparentnost.

Ocjena u pravnom smislu ima karakter upravne odluke i prema njoj se mogu rabiti sudski pravni lijekovi. Stvaranje ocjene strogo je propisano, a pri tome su najpresudniji ishodi triju pismenih školskih radova za glavne predmete te jednog pismenog rada za pomoćne predmete u svakom polugodištu. Pismeni radovi moraju redovito biti popraćeni bodovnom tablicom i statističkim pregledom uspjeha kako bi svatko mogao usporediti svoje rezultate s razrednim prosjekom. Apolutno svaki rad ide roditeljima na potpis, čime postaje pravomoćnim rješenjem. Konačni uspjeh u predmetu nastaje aritmetičkom sredinom uspjeha iz pojedinih školskih radova, uz određeni mali udjel usmenih radnih rezultata. Zalaganje na satu, marljivost, zanimanje za predmet i slične okolnosti ne utječu na krajnju predmetnu ocjenu, već ulaze u tzv. „gornje ocjene“ („Kopfnoten“), koje u gornjem dijelu svjedodžbe kazuju o prosječnom ukupnom radnom i socijalnom angažmanu. Jedini izuzetak od ove stroge matematike (koja u tri zadnja gimnazijs-

ka razreda poprima odlike matematičke znanosti) su tzv. pedagoške ocjene, koje se daju u strogo određenim uvjetima i mogu ići bod iznad ili ispod aritmetičkih sredina.

Hvala Bogu, u Zagrebu ništa od toga nisam susreo! Možda postoje neki propisi, no njihova rigoroznost sigurno nije naročito intenzivna, jer bi mi suučenci o tome inače bili nešto rekli. U Zagrebu također postoje jasna očekivanja, no o njihovim ispunjenjima odluku donosi čovjek, a ne stroj. Takva odluka sigurno nosi u sebi rizik nepravdnosti (što ni u njemačkom, krajnje uređenom postupku nije isključeno – zamislite samo situaciju da dva rada pišete u trenutku kada niste naročito dobro), no ona nije nepromjenjiva. U Zagrebu se svaka loša ocjena može ispraviti, svatko dobije drugu šansu! To mi se čini velikom prednošću, takvom koja doista uljepšava učenički život, a ne vjerujem da bitno umanjuje ukupne rezultate učenja.

Ako na ovom mjestu potencijalne kandidate za povratak u hrvatsku zanima kakve su moje prve ocjene u Zagrebu, pogotovo s obzirom na činjenicu da govorim hrvatskim njemačkim Hrvatima, mogu Vas ohrabriti! Slične su onima u Wiesbadenu. Imam čak nekoliko petica, a do sada nisam dobio niti jednu hrvatsku jedinicu.

O programu

Čini mi se da su hrvatski programi na mnogim mjestima veoma opsežni te da su načelno izgrađeni na načelu sukcesivnosti, kat na kat. Književnost se uči od početaka pismenosti od svih mogućih klasičnih djela, a povijest počinje od kamenog doba, itd. U Njemačkoj se više učilo u projektima ili u radnim zajednicama, po temama. U biologiji bi se npr. nekoliko mjeseci udubljivali u ponašanje vukova, a zatim bi prešli na građu ljudskog oka, a u njemačkom bi više mjeseci obrađivali pitanje trivijalne književnosti (vesterni, ljubici, krimići; ispitivanje čitateljskog kruga i velikog kapitala u tom biznisu), a onda bi čitali neko suvremeno svjetsko djelo ili vježbali vođenje razgovora. Budući da se u takvom načinu učenja traži sudjelovanje i inicijativa, moguće je da on dobro razvija samostalnost, kreativnost i kritičnost, no posljedice su nepoznavanje mnogih dijelova nekih predmeta. U Hrvatskoj svi poznaju osnove povijesti književnosti i povijesti umjetnosti, te znaju nešto o amebama i papučicama.

Smatram stoga da i jedan i drugi način imaju svoje prednosti i svoje nedostatke.

Ono što mi međutim u „Tituš Brezovačkom“ nedostaje, to su aktivnosti i rad izvan propisanih predmeta. U „Braći Scholl“ bilo je različitih radionica, od meke-upa za djevojke, do gitare i popravaka i prodavanja bicikla, a zatim je bilo i studijskih putovanja, razmjena sa parnerskom gimnazijom u Lyonu, te raznoraznih karitativnih projekata (Bosna, izgradnja škole u istočnoj Indiji), itd. Moja najdraža aktivnost bio je eko-projekt eksploatacije voćnjaka jabuka kojeg je škola zakupila od Grada; iz plodova jabuka godinama smo proizvodili namaz od jabuka, ocat, likere, vino i pjenušavac, prodavali ih, dobro poslovali i investirali u školske stupe i aparate za punjenje i zatvaranje boca.

U Zagrebu me prijatelji, susjedi i rođaci pitaju koju školu smatram „boljom“ ili koja je „teža“. Smatram da i laički pokušaj odgovora na to pitanje ovisi o tome što od određene škole očekujemo i što od nje očekuje filozofija određenog društva. Njemačko društvo od gimnazijalaca, pogotovo u konzervativnim njemačkim pokrajinama, očekuje uspješnu općeobrazovanu elitu i zato gimnazije okupljaju učenice i učenike koji se na temelju svojih sposobnosti i (li) svog povoljnog socijalnog podrijetla rano mogu dobro kvalificirati i dugo stabilno raditi (njemačka gimnazija traje devet godina). Učenici pak očekuju školu koja je zanimljiva, poticajna, ugodna, u kojoj će se dobro osjećati, koja će im otvoriti vrata profesionalne karijere, te takvu u kojoj će susretati drage i angažirane učitelje i koju će moći smatrati lijepim dijelom svoje mladosti.

Kako mene, iz moje učeničke perspektive, najviše zanima drugi dio očekivanja – iako nisam ravnodušan ni prema pitanju treba li škola ispravljati opće nepravde i gurati manje nadarene i socijalno slabije; moje je mišljenje da školski sustavi u toj dilemi trebaju tražiti sredinu – moja zagrebačka škola je meni dovoljno „dobra“ i dovoljno „teška“. Dapače, jako mi se sviđa. Usto, kad učenik pripada iseljeničkoj obitelji koje su članovi mnoge godine na dalekim nedohvatnim obzorjima sanjali Markov trg i tornjeve Katarinine crkve, a sada iz sjevernih učionica vlastite škole (VIII. gimnazija „Tituš Brezovački“ je škola u zgradi koju su na gradilištu grofa Ivana Draškovića 1674. podigli isusovci za svoje sjemenište „Sv. Josipa“. To je uglovnica na zagrebačkom Gornjem gradu, smještena između Kamenite ulice, Habledeliceve ulice i Jezuitskog trga) gleda u sobe Hrvatskog sabora, a iz južnih portal Svete Katarine, može slobodno reći da je njegova škola jako dobra. ■

SOCIJALNA STRANA ŽIVOTA

ŠKOLA I ZANIMANJE

Piše: Anto Blažević

Uči danas da ti sutra bude bolje

U koje i kakve škole idu naša djeca?

Državno ministarstvo za rad, socijalnu skrb, obitelj, žene i zdravstvo pokrajine Bavarke, u svom izvještaju od srpnja '95. izražava zadovoljstvo kad govori o uspješnim rezultatima integracije stranaca u zemlju. Kao mjerilo uspješnosti navode se statistički podaci Arbeitsamta i obrazovnih ustanova. Tako je početkom 1994. u bavariskim dječjim vrtićima bilo oko 24.691 djece stranih državljana, to znači oko 12,5 % više nego godinu ranije.

U školskoj godini 1993/94. bilo je 144.000 inozemne djece, što čini 8,7 % svih učenika. Najveći dio tih učenika, naime 82.000 ili 56,7 %, pohađaju osnovne ili glavne škole. U ovim školama su 10,4 % sve djece stranci. U osnovnim i glavnim školama je bilo 1994/95. iz Bosne i Hercegovine 6.235 djece, iz tzv. SR Jugoslavije 5.852 djece, iz Hrvatske 3.802, iz Slovenije 240 i iz Makedonije 454 učenika i učenika. Samo 3,5 % učenika i učenika posjećivali su gimnazije i oko 4,7 % real-škole.

Prema statistikama bavarskog državnog ministarstva za nastavu, kulturu, znanost i umjetnost u školskoj godini 1992/93. završilo je 89 % stranih učenika glavnu školu sa završnim ispitom, od toga 35 % sa tzv. „Quali“, čime su sebi stvorili pretpostavke za daljnju izobrazbu i time uspješnu integraciju u njemačko društvo.

Kao osobito pozitivan znak uspješne integracije ističe ministarstvo porast onih koji se obrazuju u nekom od zanimanja. Krajem 1994. bilo je oko 22.490 stranih djevojaka i mladića, od toga samo iz država bivše Jugoslavije oko 5.545 na izobrazbi u bavariskim firmama i školama. To znači da 9 % sve mladeži u zanatskim zvanjima čini inozemna mladež.

Mogu li stranci biti zadovoljni s takvim stanjem? Je li u usporedbi s njihovim njemačkim vršnjacima, osposobljenost mladeži za konkurenciju na radnom tržištu i dalje bitno niža?

U usporedbi s domaćom mladeži očito je da samo mali broj mladeži posjećuje gimnazije i real-škole, iz čega slijedi da je stručna kvalifikacija kao i mogućnost preobrazbe i napredovanja u zvanju bitno niža nego kod domaće mladeži, što opet ima za posljedicu slabije mogućnosti konkurencije na radnom tržištu. Strana djeca s niskom izobrazbom osuđena su već

unaprijed na siromaštvo, jer s niskom kvalifikacijom zarađuje se nizak dohodak. Zbog niskog dohotka osuđen je čovjek ili na siromaštvo ili na dodatne radne sate što stvara premorenost, razara zdravlje a da i ne govorimo kako se za obiteljski život i odmor ima malo vremena. Naravno da nizak dohodak ima za posljedicu malu mirovinu. Osim toga, opasnost da se ostane bez posla je bitno veća nego s višom izobrazbom, jer kod prestrukturiranja u firmi prvo se ukidaju radna mjesta nekvalificiranih i niže kvalificiranih radnika, što za inozemne sugrađane može postati i borbom za produljenje dozvole boravka u Njemačkoj.

Da bi se naša mladež sada i ubuduće u Njemačkoj mogla dobro i sigurno osjećati, biti samosvjesna i ravnopravna s domaćom mladeži i mladeži iz Europske zajednice, potrebno je mnogo više učiniti za njenu izobrazbu. U Bavarskoj, osobito u Münchenu, postoje ustanove koje se zauzimaju za stranu mladež. Među njima se osobito ističu udruge kao **Caritas**, **Arbeiterwohlfahrt** i **Diakonisches Werk**. Međutim i **Arbeitsamt** ima projekte kojima pokušava pomoći oko traženja mjesta za izobrazbu i posao. Ne mora se u školi ili na zanimanju pasti samo zato što se

njemački jezik savršeno ne poznaje. Sve potrebne informacije u vezi s izobrazbom i izborom zvanja moguće je dobiti ne samo na njemačkom nego i na materinjem jeziku. Svi roditelji s djecom već od petog razreda treba da se informiraju kakve šanse i mogućnosti postoje za dijete. Ali i mladi s preko dvadeset godina imaju priliku promijeniti ili započeti izobrazbu u nekom od raznih područja. Ovdje bih htio osobito pobuditi pažnju na jedan projekt kojeg na hrvatskom jeziku kod Caritasverbanda u Münchenu u Pettenkoferstr. 8 vodi gospođa Ružica Blažević. Od 1992. pa dosad je u okviru ovog projekta i nerijetko u suradnji s drugim hrvatskim udrugama u Münchenu organizirano više semirana preko cijelog vikenda i jednodnevnih seminara, uglavnom subotom, za vrijeme kojih su roditelji i djeca imali priliku besplatno se o svemu informirati i izmijeniti iskustva s drugim roditeljima. Mogućnost i pojedinačnog savjetovanja postoji svakim danom. Na kraju bih htio podsjetiti osobito roditelje, a i mlade, na mnogima već poznato iskustvo, naime da tko danas pravovremeno ne razmišlja o „sutra“, da će sutra, vjerojatno sa žaljenjem ali prekasno, misliti na „danas“.

I njihova budućnost je u učenju: hrvatska djeca iz misije Rottweil-Spaichingen.

SOCIJALNA STRANA ŽIVOTA

30. OBLJETNICA SOCIJALNE SLUŽBE MISIJSKOGA CARITASA ZA HANAU I OKRUG MAIN-KINZIG

Za toleranciju i ljudsko dostojanstvo

Dana 17. studenoga 1995., u zgradi Caritasa u Hanau, prikladnom je svečanošću obilježena 30. obljetnica Caritasa u okrugu Main-Kinzig i grad Hanau. Prije toga bila je svečana koncelebrirana misa uz aktivno sudjelovanje misionara za „katoličke stranih materinjih jezika“ (kako to vole reći Nijemci). Uz njemačkog župnika iz Gelnhausena, zaslužnog djelatnika Caritasa Hansa Höflera, bili su nazočni župnici-misionari vlč. Edward Ogradowisz, Poljak, i o. Marijan Kovač, Hrvat, kao i više drugih uglednih gostiju.

Skup je pozdravila gradonačelnica Margaret Härtel, a glavni je govornik bio bivši gradonačelnik Hans Martin. U duljem izlaganju g. Martin je iznio humane i kršćanske argumente da biti drugačiji po boji kože, uljudbenome polazištu, etničkoj pripadnosti itd. ne znači biti bolji ili gori od većinskoga naroda, jer su svi ljudi braća. Glede odnosa prema strancima ima nažalost kod većinskoga naroda još uvijek dosta predrasuda, koje se nerijetko ostvaruju u raznim oblicima netrpeljivosti, što kod jedne skupine Nijemaca izaziva zadovoljstvo a kod druge skupine grizodušje. Ni jedni ni drugi nisu u pravu, prema strancima se treba odnositi prirodno i korektno bez patetike. Ne očekuje se neka žrtva u korist stranaca. „Nerealno je tražiti“, rekao je g. Martin, „da svi ljudi uzmu kao uzor mojega imenjaka sv. Martina.“ Svi, naime, nisu heroji nesebičnosti, ali svi mogu i moraju biti tolerantni i čestiti u granicama korektnosti.

Podsjetio je na geslo koje je, dok je bio na vlasti, uveo kao poseban žig na svim poštanskim pošiljkama: „Hanau za toleranciju i ljudsko dostojanstvo, a protiv neprijateljskih postupaka prema strancima“. Požalio je što je republikanska većina u gradskoj skupštini Hanaua prije dvije godine uvela na pismima drugo geslo – bez važnih posljednjih pet riječi iz njegova gesla.

Nepravda je, kazao je bivši gradonačelnik, da stranci koji potječu iz zemalja Europske zajednice imaju veća prava nego ostali. Poimenično je kao zapostavljene naveo Turke, Bošnjake i Hrvate.

Od djelatnika Caritasa Hanaua i okruga Main-Kinzig poimence je spomenuo samo jednu osobu, Španjolca Artura Madrida, koji odlazi u zasluženu mirovinu nakon trideset godina izvrsnoga i pre-

danoga rada na području socijalne skrbi. Nakon službenog dijela sudionici proslave (oko stotinu) ostali su na domijenk i prijateljskom druženju, uz ponudu nacionalnih gastronomskih specijaliteta pojedinih etničkih zajednica čiji pripadnici žive na području grada Hanau i okruga Main-Kinzig.

Inače, dužnosnici navedenog misijsko-socijalnoga područja jesu: Za Hrvate Zdravko Čutura, koji djeluje oko deset godina, a naslijedio je Ivana Barića, koji je djelovao petnaestak godina. (G. Čutura vodi skrb i o kršćanima i o muslimanima s područja bivše Jugoslavije.)

Za Talijane je zadužena Wiltrude Sturm, za Španjolce već spomenuti, danas već umirovljeni Arturo Madrid, dok tajničke poslove za cijeli okružni Caritas vodi Maria Kaiser.

Zbog posebnih prilika u domovini, koja je više godina bila žrtva agresije i pretrpjela goleme štete na svim područjima, hrvatska katolička misija u gradu Hanau u prvome se redu u ovome ratnom razdoblju posvetila humanitarnoj djelatnosti u korist domovine. Pod dragim i svima poznatim znakom Caritasa župnik, te hrvatski i njemački suradnici navedene misije, prelazili su granice, jer im je Caritasova naljepnica bila znak raspoznavanja.

Donijeli su svakovrsnih darova tijekom brojnih humanitarnih putovanja, nahra-

Hans Martin, bivši gradonačelnik Hanaua, govori na proslavi

nili mnogo usta, zaodjenuli mnoge prognanike, osušili mnogu suzu...

A što se tiče prilika i odnosa u samoj Njemačkoj, misija u Hanauu postupala je uvijek otvoreno i iskreno i stekla poštovanje okoline, što vrijedi i za druga hrvatska predstavništva na vjerskom, kulturnom i socijalnom području. A što se tiče Nijemaca, treba poželjeti da oni prihvate u što većem broju poruku g. Martina, koji je na svečanosti kazao:

„Ako želimo biti fair, ne smijemo od njih (to jest, od stranih sugrađana, primjedba M.K.) tražiti više nego od samih sebe, nego nam mora biti jasno da nam je dužnost na području suživota činiti više nego sami stranci, naprosto zato jer smo u stanju činiti više!“

Marijan Kovač

MANNHEIM

Savjetnica u socijalnom uredu

U hrvatskom socijalnom uredu pri njemačkom Caritasu u Mannheimu radi od 15.2. prošle godine na određeno vrijeme gđa Edita Kozman r. Pavić. Budući da je socijalni radnik Ilija Peran bio preopterećen poslom, Caritas mu je

omogućio da mu na izvjesno vrijeme kao tajnica i socijalna savjetnica pomaže gđa Kozman. Ona se, kako piše g. Peran, pokazala savjesnom, vrijednom i angažiranom, a usto je aktivna i u hrvatskoj katoličkoj misiji. ■

DANI DUHOVNE GLAZBE HRVATSKE MLADEŽI

Cro-patria, Split 1995.

U organizaciji hrvatske glazbene mladeži Splita, održan je 12. prosinca 1995. u konkatedrali sv. Petra u Splitu svečani koncert duhovne glazbe hrvatske mladeži **Cro-patria 1995**. Po prvi put je javno izvedeno šesnaest novih duhovnih skladbi.

Sudionici ove koncertne večeri bili su mladi izvođači iz Pule, Rijeke, Zadra, Splita, Kaštel Novog, Osijeka, Zagreba, Novog Travnika, Mostara te ženski vokalni ansambl hrvatskih katoličkih misija Njemačke. Stručni sud sačinjavali su: dr. P.Z. Blajić, mo. Igor Kuljerić, prof. Antun Dolički, mo. Ivo Dražinić i fra J. Ante Soldo. Uz brojnu publiku, predstavnike splitskog kulturnog života, nazočan je bio i splitsko-makarski nadbiskup mons. Ante Jurić.

Ženski ansambl HKM Njemačke

Ženski vokalni ansambl hrvatskih kat. misija Njemačke nastupio je skladbom „Oče, primi žrtvu ovu“, svog umjetničkog voditelja maestra Ivana Žana, napisanu za dva ženska glasa i orgulje. Članice ansambla:

Soprani: Renata Čondrić (Bochum), Sandra Ivančić (Gelsenkirchen), Silvija Birović (Mülheim), Kristina Opšivač (Frankfurt), Kristina Lažeta (Frankfurt), Anamarija Djakula (Frankfurt).

Alti: Ines Stošić (Duisburg), Anita Stanić (Gaggenau), Nataša Vlahović (Gaggenau), Andrea Erceg (Frankfurt) i Martina Grgat (Frankfurt).

Ansambl je na koncertu pratila na orguljama s. Zorislava Radić, dok je izvedbom ravnao maestro Žan.

Nagrada Sanctus Anastasius

Po završetku natjecateljskog dijela, nakon što je izvedeno svih šesnaest skladbi, ženski vokalni ansambl HKM Njemačke izveo je i „Psalam 145“ Ivana Žana. Nastupile su i grupe „Putokazi“ iz Rijeke te „Floridus“ iz Splita.

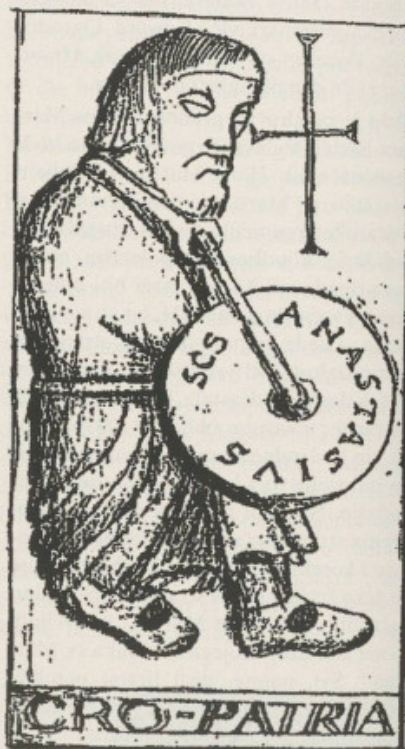
Nagradu Sanctus Anastasius-Sveti Staš, koja je dodijeljena skladbi „najprikladnijoj za upotrebu u liturgijskim slavljinama“, dobila je skladba Ivana Žana „Oče, primi žrtvu ovu“, u izvedbi ženskog ansambla hrvatskih katoličkih misija Njemačke. Nagradu je maestru Žanu osobno predao splitsko-makarski nadbiskup mons. Ante Jurić. Budući da je na koncertu bilo i izvanliturgijskih i prigodbenih duhovnih skladbi, stručni je sud dodijelio i druge nagrade.

Prigodna izdanja

Organizator se pobrinuo da sve skladbe pravovremeno ugledaju svjetlo dana. Na sam dan koncerta objelodanjena je zbirka svih 16 skladbi (tekst i notni zapisi) Dana duhovne glazbe hrvatske mladeži Cro-patria, Split 1995. Uz ovu zbirku sav je koncert snimljen te će biti objelodanjen na CD, odnosno na video snimci.

Valja na kraju spomenuti da su ženski vokalni ansambl HKM Njemačke na njegovom putu do Splita i natrag pratili vlč. Vinko Delinac, župnik iz Bochuma, gospoda Ljiljana Palatinuš, pastoralna

suradnica iz Gaggenau, gospodin Božo Stošić, vozač iz Duisburga, te im svima – hvala. Hvala i sestrama u Lovretskoj u Splitu, te ocima trećorecima, koji su nesebično pomogli da je boravak i smještaj ženskog vokalnog ansambla HKM Njemačke protekao u najboljem redu.

Ženski vokalni ansambl HKM Njemačke s maestrom Žanom
Snimila: Ljiljana Palatinuš

JUGENDSEITE

OSVRT

► **Sanctus Anastasium** – dodjeljuje se skladbi, najprikladnijoj za upotrebu u liturgijskim slavljinama.

Dani duhovne glazbe Cro-patria žele potaknuti, stvaranje i izvođenje što kvalitetnijih skladbi, od kojih bi se neke, budući da su udovoljile svim potrebnim uvjetima, mogle izvoditi u kaotičkoj liturgiji rimskog obreda, a sve prema zahtjevima Drugog vaticanskog sabora. Znamo da je liturgijska glazba posebni i najodličniji dio duhovne glazbe. Nagradu za skladbu koja je svojim sadržajem i formom najprikladnija za upotrebu u liturgijskim slavljinama nazvali smo **Sanctus Anastasius** – (Sveti Staš), imenom solinskog mučenika iz 308. godine i drugog zaštitnika grada Splita čije se relikvije od 642. nalaze u splitskoj prvostolnici. Sveti Staš je bio zauzeti

vjernik – laik, po zanimanju tkalac; dakle, običan čovjek, mlad, radin, pošten i do mučeničke smrti vjeran najvišim idealima. ■

Papa protiv kondoma

Papinsko obiteljsko vijeće odbilo je ponovno uporabu kondoma kao zaštite od Aidsa u novom dokumentu „Ljudska seksualnost: istina i značenje“. Uzdržavanje od predbračnih spolnih odnosa i kasnija bračna vjernost ocijenjeni su „jedinim istinitim i sigurnim putem“. Katolički roditelji ne bi smjeli prakticirati „sekularizirani seksualni odgoj protiv rađanja“, stoji nadalje u dokumentu... Dakle, ništa novo glede toga: istina i želje drumom, a praksa šumom. ■

Posavljaci i Palestinci

Hrvatski dio Bosne poznat je poslije Dayton a također. Hrvati su dobili ono što ostaje kad se oduzme ono što pripada srpskom i bošnjačkom dijelu. Budući da još nitko od hrvatskih čelnika nije javnosti objasnio novo povlačenje granica i zamjene teritorija, mi Hrvati iz Bosne i Hercegovine ne znamo odgovor na pitanje – kakva je ta Bosna i Hercegovina, kakva je i Hrvatska, obje poslije Dayton a. Nitko od naših čelnika nije uspio točno upamtiti hrvatska mjesta u Bosni i Hercegovini, nitko ih do danas nije uspio javno i glasno nabrojiti.

U silnim novinskim napisima i bezbrojnim televizijskim emisijama nitko nije pokušao objasniti što znače novi zemljovid i novo povlačenje granica. Svima je jedino silno stalo do toga da pokažu kako je, eto, konačno nastupio mir, a kako je on postignut, i na čiju štetu, o tome se šuti ili vrlo malo govori. Ipak sada kada su potpisi na zemljovide stavljeni, nama Hrvatima iz Posavine jasniji je odgovor o tome kakva je Bosna i Hercegovina.

Ona više nije domovina Hrvata Bosanske Posavine. Njih preko stotinu tisuća nema mjesta ni prava na povratak. Njihova domovina jest samo zvjezdano nebo iznad njihovih glava i moralni zakon u njima, da se usudim parafrazirati filozofa Kanta. Jer poštenjem i vjerom, a to je jedino što im je još ostalo, nisu zaslužili ostvariti povratak na svoja stoljetna ognjišta. U onih stotinu i dva zemljovida, makar ih nikada nitko ne pokazao javnosti, i u onih nekoliko dogovora Hrvatima Posavine dodijeljena je uloga gubitnika. Izgubili su u tim crtama i podjelama pravo na domovinu, na ono što je osnovno i temeljno pravo svih koji se smatraju demokratskim svijetom.

Hrvati Posavine postaju Palestinci s kraja dvadesetog stoljeća. Dobili smo i mi svoj pojas u Gazi, čitaj slobodni prostor Orašja, dobit ćemo u narednim godinama i svoju Zapadnu obalu Jordana, čitaj jedan dio općine Odžak, ako nam se Srbi udobrovolje i to bez borbe prepuste. Povijest bolje reći moderno doba ne može bez Palestinaca, pregovarači u Daytonu i potpisnici u Parizu nama su dodijelili tu ulogu.

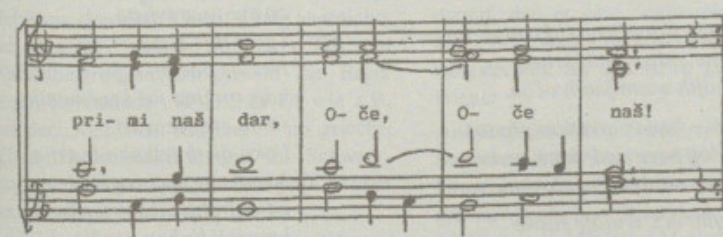
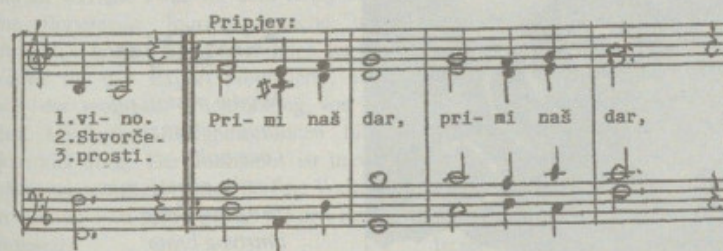
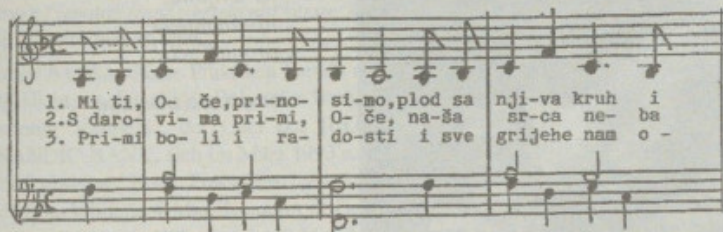
Stoga nam i ne trebaju zemljovidi, ne moraju nama više mnogo objašnjavati. Hrvatska bosanska Posavina bila je domovina Hrvatima kroz stoljeća. Zapadna Bosna, Drvar, Glamoč, Grahovo, Petrovac ne mogu nikada postati ni Brod, ni Derventa, ni Plehan, ni Tramošnica, ni Šamac. A moralni zakon, vjera i poštenje hrvatskog naroda Posavine, to nikad i ne želi. Radije neizvjesnim putem vječnog prognanstva, nego u tude.

Jer takva Bosna i Hercegovina, bez Posavine, našeg zavičaja, ne može biti naša domovina.

(TRANS MONTES, Glasnik zajednice Hrvata u Švicarskoj – klub Tramošnica, 4/95)

MI TI OČE PRINOSIMO

Tekst: o. dr. Stanko Škunca
Glazba: Ivan Žan

Tužan san

*Ja sanjam uvijek samo tebe,
kako prkosno stojiš u čudnom sjaju,
i uvijek u tebi vidim sebe,
gdje čudno gledam nepoznatu raju.*

*Sve domove, vidim, cvile uplakani,
od granata, bombi, smrti nenadane,
a sokaci stenju, krvlju poprskani,
gazeći ih noge koje nisu znane.*

*Od crkve pa do džamije,
nije ništa isto kao prije,
ljudi ne šecu, bedem se vije,
crni gavran na njemu svoje lice mije.*

*O Bože, neka vječno budem sam,
neka vječno traje bijeli dan,
jer stvarnost ta je, ko da snivam,
tužan mi bude novi dan.*

Marinko Šipić, Gelsenkirchen

Život

*Mnogi mu ne poznaju definiciju
Drugi mu ne vide smisla
Neki ga brzo gase*

*On je ipak pored svih radosti,
bolan i težak
On je nedovršen poput nedopjevane
pjesme
On je slomljena melodija istrošenih
žica
U njemu traže uvijek novo
a on pruža uvijek staro:
bol, tugu, suze, očaj...
Unatoč tomu živjeti hoće*

*A on tako nezahvalan i nevjeran
poput okrutnog bića
Kad' ga najviše zavoliš
jednostavno te napusti i preda
u ruke svoga neprijatelja – smrti*

Dijana Tolić, Rüsselsheim

Najdraža moja

*Ujutru-kad se budim
ustajem s tobom u mislima.*

*Prije podne kada radim i učim
tvoje ruke su u mojim rukama,
a dok ručam – jedem i pijem tvojim usnama.*

*Kad se poslije ručka odmaram,
slušam glazbu tvoga srca.*

*Navečer dok gledam film
na platnu vidim samo jedan lik: tebe!*

Prosjak

*Sjedio je pokraj crkve,
zguren, ruke ispružene,
i šuteći molio je -
smilujte se ljudi, žene.*

*Mnogi prezir darivaše,
tek mu pride koje dijete,
a u ruci smežuranoj
prepoznaše rane svete.*

*Iza bijelog njegovana lica
skrivala se duša čista,
u toj sjeni od čovjeka
ja prepoznah Boga Krista.*

*Tu na putu pokraj crkve
Ti si čeko našu spremu
za davanje i za sućut
prema Tebi, prema njemu.*

*Nas oholost uvijek svlada,
škrta naša srca svela,
pokraj Tebe što prolaze
za davanje nisu zrela.
Daj nam zato lik prosjaka
odjenuti svakog dana,
poniznosti nas nauči,
svijetli nam iz svojih rana.*

Marica Prtenjača, Böblingen

Pred tvojim križem

*Pred križem Tvojim evo me, Kriste,
u molitvi tihoj do Tvojih nogu,
tu iz rana Tvojih ljubav blista,
tu dušu ja svoju rastereti mogu.*

*Pobojah se na tren veličine Tvoje
no ljubavlju svojom ti pečat grijeha brišeš,
izmiče moj strah pred svjetlom lica Tvoga
i rukom probodenom Ti me k sebi dižeš.*

*Osvježi se ovdje umorna mi duša
na tom vječnom vrelu ljubavi ti čiste,
ganuta tako šapnuti još mogu,
pozdravljen budi i hvala ti, Kriste.*

Marica Prtenjača,
Böblingen

U tvojim očima

*Znaš li da
sam te noćas
sanjala?
Sanjala sam tebe,
tvoju plavu kosu
kako leprša na
povjetarcu kao
pozlačena klasja
žita.*

*U snu sam promatrala
tvoje oči –
skamenih
se od tuge,
jer u njima
nisam mogla
pronaći sebe.*

Mara Lučić, Düsseldorf

Negdje

*Negdje postoji raj
zbog ovih suza
i ove boli
Negdje postoji mir
zbog ovog rata
i mrtvog brata
Negdje postoji gaj
gdje vina dovoljno ima
za sve tuge svijeta
i gdje nije zima
Negdje postoji mjesto
gdje mržnja još kročila nije
samo cvijeće vidiš
i oko djetinje kako te grije
Negdje postoji zagrljaj
gdje straha od smrti nije
i postoji ljubav negdje
što laž nikad izustila nije.*

Dijana Tolić, Rüsselsheim

*Pred spavanje sklopljene ruke mole za te,
a moje oči ne vide svjetlo svijeće
nego sjaj tvojih nasmijanih očiju.*

*Oko ponoći – kada zatvaram prozor -
na nebu vidim samo jednu zvijezdu
Koju sam nazvao tvojim imenom.*

*Kada sklopim oči, u moje snove
dodeš samo ti: najdraža moja!*

Miroslav Radić, Rijeka
(Iz zbirke „Gospodine, otopi led mržnje“)

Wie steht es mit den Serben?

Eroberungsfeldzug der Serben wäre nicht möglich gewesen ohne Rückendeckung aus Moskau und von der Bush-Administration. Der damalige stellvertretende Außenminister und prominente Partner der Consultingfirma „Kissinger Associates“, LAWRENCE EAGLEBURGER, sorgte zusammen mit einem anderen *Kiss-Ass-Partner*, LORD CARRINGTON, letztlich dafür, daß Belgrad freie Hand für die ethnischen Säuberungen und den Massenvölkermord erhielt. Gleichzeitig wurden zur Finanzierung dieses Feldzugs Mechanismen für einen massiven illegalen Geldfluß nach Belgrad geschaffen, um die Importkosten für Waffen, Öl und andere Güter bestreiten zu können.

In den letzten anderthalb Jahren überraschten Privatbanken in Belgrad mit einem Zinsangebot von monatlich 15 % für Deviseneinlagen und von 200 % für Dinareinlagen, angesichts einer Inflationsrate von 25.000 % im Jahr. Bei der schweren Arbeitslosigkeit und der großen Zahl von Personen ohne Einkommen kommen solche Zinsleistungen einem politischen Trick gleich, mit dem man der wachsenden Unzufriedenheit in der Bevölkerung über die wirtschaftlichen Härten, die ihnen der Krieg bringt, entgegenwirken will. Ein Beobachter meinte dazu: „Irgend jemand finanziert da ein verstecktes soziales Fürsorgesystem.“

Einige Aspekte dieser Praktiken kamen ans Tageslicht, nachdem der Belgrader Bankier Jesdomir Vasiljevic, der Chef der JUGOSKANDIC-BANK, sich im März 1993 nach Israel absetzte. Nach Presseberichten hatte diese Bank bis zu 4 Mio. Konten mit Devisenspareinlagen in Höhe von fast 2 Mrd. US-Dollar. Woher stammte dieses Geld? Jugoslawien verfügte zwar vor dem Krieg über eine florierende Tourismusbranche und Rüstungsindustrie, die vornehmlich leichte Waffen für den Export produzierte, aber nach der prompten Rückzahlung von 14 Mrd. US-Dollar Auslandsschulden blieb nicht viel übrig. Der Tourismus ist inzwischen zusammengebrochen und die Waffenproduktion wird überwiegend für den Krieg eingesetzt.

Die serbische Regierung profitiert darüber hinaus von Kriegsbeute aus den eroberten Gebieten, aber auch dies ist wenig angesichts des aktuellen Bedarfs. Russische Öl- und Waffenlieferungen erfolgen in der Regel gegen Barzahlung. Westliches Öl wie z.B. aus der „Mobil-Oil-Raffinerie“ im griechischen Thessaloniki kommt zu Schwarzmarktpreisen ins Land, die bis zu 400 % über dem Marktpreis liegen.

Mit seiner Rolle im Rauschgifthandel über die Balkanroute hat Belgrad Zugang zum

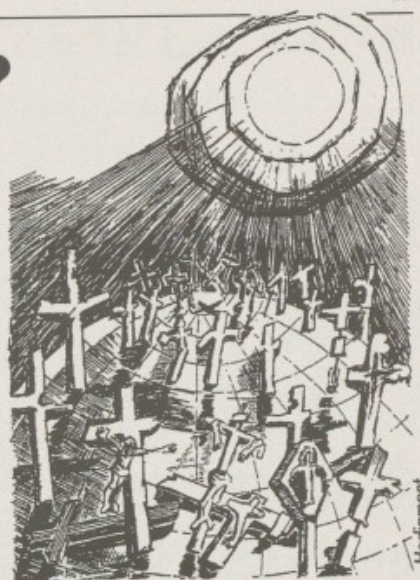
internationalen System der Offshore-Geldwäsche erhalten, und hier ist die Geldquelle auch zu suchen. Die zunehmenden Aktivitäten der von Belgrad gesteuerten „SERBISCHEN MAFIA“ in Westeuropa ist sicherlich eine der Quellen für den Geldfluß. In Belgrad gibt es eine *Schule* für Einbruchsdiebstahl, die offensichtlich den Schutz der Nachrichtendienste genießt und deren Absolventen in ganz Europa eingesetzt werden, wo sie Diebesgut an gut organisierte Hehlernetze weitergeben. Trotzdem ist es schwer vorstellbar, daß diese Geldquelle ausreichen soll, um die serbischen Kriegskosten zu decken, selbst wenn man die wachsende Bedeutung der serbischen Mafia auf dem westeuropäischen Drogenmarkt dazuzählt.

Unbedarfte Kommentatoren haben verschiedentlich die Praktiken von „JUGOSKANDIC“ und ihrem wichtigsten Konkurrenzinstitut, der „DAFIMENT BANK“, mit den üblichen Investmentsschwindelunternehmen verglichen, bei denen Leuten mit dem Versprechen regelmäßiger hoher Zinseinkünfte auf Immobilien- oder anderen Anlagen das Geld aus der Tasche gezogen wird.

Doch es verhält sich anders. Nicht das kleine Serbien lockte den großen Spielern an den internationalen heißen Geldmärkten das Kapital ab. Die gleichen Kräfte, die Serbien *grünes Licht* für den Krieg gaben, arrangierten auch die Finanzierung. Serbien organisiert diesen Geldfluß nicht selbst, sondern ist der Nutznießer. So gibt es unter anderem Arrangements, bei denen inländische Banken in Belgrad oder Offshore-Kanäle gegen entsprechende Gebühren benutzt wurden, um einen Teil der Bareinkünfte aus dem internationalen Drogenhandel jeden Monat zu waschen. Belgrad verdiente dabei nicht schlecht. Standardzinsen für Geldwäsche können zwischen 3 und 7 % liegen, aber angesichts der gigantischen Summen, die im weltweiten Rauschgifthandel erzielt wurden, können Händler bis zu 30 % bezahlen, ohne daß es ihnen weh tut.

Teilhhaber von Defiba Milanovic, dem Chef der „DAFIMENT BANK“ in Belgrad, ist Israel Kelman aus Tel Aviv, der 25 % der Aktien hält. Vasiljevic von *Jugoskandic* hat sich nach Tel Aviv abgesetzt, ein Hinweis darauf, daß er eine Schlüsselrolle bei der anglo-amerikanischen inspirierten Finanzierungstechnik für den Krieg gespielt haben könnte.

Auf ähnliche Weise haben sich US-Banken seinerzeit durch eine kräftige Infusion von Drogengeldern vor dem Bankrott in der lateinamerikanischen Schuldenkrise im Jahr 1982 gerettet. Mit freier Marktwirtschaft hat das alles wenig zu tun. Nach Angaben der

deutschen Polizei hat man bei Ermittlungen gegen serbische Mafiosi in Deutschland die Erfahrung gemacht, daß Belgrad keine internationale Polizeizusammenarbeit anbietet und deshalb ein noch bequemerer Platz für Geldwäsche sein dürfte als die Schweiz. Zypern, ein weit entwickeltes Offshore-Zentrum für Banken, ist die wichtigste Operationsbasis für die Bankiers in Belgrad.

Der offensichtliche Erfolg der Kriegsfinanzierung, die von den Finanzinteressen hinter EAGLEBURGER und CARRINGTON (Komitee der 300) abgewickelt wurde, ist nicht die Folge einer übergroßen Geheimhaltung, sondern Ergebnis westlicher Untätigkeit. Nachdem man die Praktiken der Belgrader Banken eineinhalb Jahre lang beobachtet hatte, wußte jeder dort, die Diplomaten eingeschlossen, daß hier etwas nicht stimmte. Auch von den Repräsentanten der Banken auf Zypern wußte man. Nichts wurde getan, obwohl sich die Sanktionen der Vereinten Nationen auch auf den Finanztransfer nach Serbien bezogen, soweit er nicht für medizinische oder humanitäre Zwecke bestimmt war. Erst im April 1993 gab der UN-Sanktionsausschuß zu, daß man versäumt habe, die zyprischen Behörden wegen der serbischen Bankverbindungen zu konsultieren. Es habe „zuwenig konkrete Informationen“ gegeben.

Der Bankier Vasiljevic lebte 15-20 Jahre im Ausland, vornehmlich in Australien, und war für seine Geschäfte in den „Kriegsgebieten des fernen Ostens“ bekannt, wie der britische „Observer“ es nannte. Vielleicht ein alter Freund von „Theodore Shackley“? (122)

Aus dem Buch: Jan van Helsing, *Geheimgesellschaften und ihre Macht im 20. Jahrhundert oder Wie man die Welt nicht regiert*. Ein Wegweiser durch die Verstrickungen von Logentum mit Hochfinanz und Politik. Trilaterale Kommission, Bilderberger, CFR, UNO. Ewertverlag S.L., 26899 Rhede, Seiten 217-219. ■

INTERVIEW

Rudolf Grulich, Historiker, Königstein

Die katholische Kirche war von Anfang an auf der Seite des Rechtes und der Angegriffenen

Das Schicksal eines Buches. Enttäuscht mit dem Dayton Abkommen. Die westliche Zivilisation und vor allem die EU sind am Ende dieses Jahrhunderts zu einer egoistischen materialistischen Gesellschaft verkommen. Kroatisch-bosnische Wallfahrtsorte gehören Europa. Kriegstreiberisches Verhalten der Serbisch-orthodoxen Kirchen.

Živa zajednica: Sie sind Herausgeber und Promotor der neuesten Auflage des Buches von Ivo Pilar: „Eine Geschichte Kroatiens, Serbiens und Bosniens“. Worin liegt das Geheimnis dieses Buches? Warum war es dem serbischen Regime ein Dorn im Auge?

Rudolf Grulich: Wie sie wissen, ist die erste Auflage dieses Buches im Jahre 1918 unter dem Titel „Die Südslawische Frage und der Weltkrieg“ in Wien erschienen. Es gelang dem serbisch dominierten Geheimdienst des SHS-Staates, nach Kriegsende die gesamte Auflage aufzukaufen und zu vernichten. Der Autor Dr. Ivo Pilar soll Selbstmord begangen haben, der kroatische Übersetzer des Buches wurde im 2. Weltkrieg von Kommunisten erschossen. All das zeigt, wie unangenehm dieses Buch dem serbischen Regime war, weil es bereits 1918 klar hervorhob, daß jedes serbisch beherrschte Jugoslawien in großserbischem Chauvinismus enden müsse, was ja tatsächlich zweimal der Fall war.

Žz: Diese neueste Auflage ist gekürzt und überarbeitet. Wer hat diese Arbeit vollbracht und hatte sie Erfolg?

RG: Dr. Michael Ackermann hat das Buch für die Gegenwart adaptiert und gestrafft, d.h. er hat auf all das im Text verzichtet, was sich 1918 z. B. auf die damalige Rolle der Habsburger bezog. In einer Einleitung und einem ausführlichen Nachwort hat er anhand der politischen Entwicklung gezeigt, wie recht Dr. Pilar hatte. Wir sind dem Wissenschaftler Ackermann dafür

dankbar, zumal er aus dem sozialdemokratischen Lager kommt und ehrlich feststellt, daß die deutsche Linke, und schließt sich selbst mit ein, den Mythos Jugoslawien gehegt und gepflegt hat: den Mythos des „Dritten Weges“, der „Völkerfreundschaft“, der „Partisanenherrschaft“, der „Arbeiterselbstverwaltung“ usw.

Žz: Hat das Buch Anklang und Aufmerksamkeit gefunden in der deutschen, wenigstens historisch-wissenschaftlichen Öffentlichkeit? Vielen ist immer noch nicht der historische Hintergrund des kriegerischen Konflikts in Bosnien und Herzegowina und in Kroatien bekannt. Ist es daher zu erwarten, daß dieses Buch ihnen die verworrene Vergangenheit dieser Gebiete erläutert?

RG: Das Buch ist gut aufgenommen worden, das zeigt zum Beispiel die sechsspaltige Besprechung in der FAZ. Viele Leser haben mir geschrieben, daß ihnen durch dieses Buch die Augen für die Wirklichkeit geöffnet worden sind. Kroaten haben sich oft für die Herausgabe des Buches bedankt und versicherten, daß sie dadurch deutschen Freunden und Nachbarn die historischen Hintergründe des Konfliktes erklären konnten.

Milošević hat den Krieg begonnen

Žz: Wie beurteilen Sie als Historiker das Abkommen von Dayton über Bosnien und Herzegowina?

RG: Ich bin enttäuscht. Natürlich freue ich mich, daß endlich die Waffen schweigen, aber das Abkommen von Dayton und die Unterzeichnung in Paris verdienen nicht den Namen eines Friedensvertrages. Das 2. Vatikanum lehrt uns, daß der Friede das Werk der Gerechtigkeit ist: Opus iustitiae pax. So heißt auch ein neues Buch mit Predigten von Kardinal Kuharić. In Dayton wurde aber kein gerechter Friede ausgehandelt, sondern wurden Täter und Opfer, Aggressoren und Angegriffene, Kriegsverbrecher und Verteidiger auf eine Stufe gestellt. Kein Wort, daß Milošević den Krieg begann! Aber auch kein Wort mehr, daß Kriegsverbrecher sich vor dem Tribunal in Den Haag verantworten sollten. Sie sollen nur keine Regierungsräte mehr bekleiden. Wir begehen die Erinnerung des 50. Jahrestages des Prozesses von Nürnberg. Argentinien liefert einen deutschen Kriegsverbrecher des Zweiten Weltkrieges an Italien aus, aber wir lassen 1995/96 Kriegsverbrecher der Gegenwart unbestraft! Dayton ist so, als wenn Hitler 1945 einen Friedensvertrag hätte unterschreiben können und Polen hätte behalten dürfen.

Waffenembargo war ein Skandal

Žz: Die Haltung der sogenannten weltlichen Gemeinschaft gegenüber dem Krieg in Bosnien und Herzegowina und Kroatien war zumindest unverständlich. Welches sind die Hintergründe für diese Haltung und was geschieht mit der westlichen Zivilisation am Ende des 20. Jahrhunderts?

RG: Die Haltung des Westens war eigentlich nicht unverständlich, sondern heuchlerisch, verlogen und zugunsten des Aggressors. Das Waffenembargo begünstigte das hochgerüstete Serbien und traf 1991 nur das fast waffenlose Kroatien, 1992 auch Bosnien. Daß dieses Embargo sogar vom NATO- und EU- Partner Griechenland zugunsten Serbiens gebrochen wurde, ist ein Skandal.

Die Hintergründe liegen darin, daß seit der deutschen Wiedervereinigung in London und Paris antideutsche Ressentiments und Ängste vor einem starken Deutschland hochkamen und England und Frankreich ihre serbischen Waffenbrüder aus zwei Weltkriegen hofierten. Die westliche Zivilisation und vor allem die EU sind am Ende dieses Jahrhunderts zu einer egoistischen materialistischen Gesellschaft verkommen. Ich habe deshalb 1993 mit meinem Kollegen Hampel ein Buch mit Artikeln zu diesem Krieg „Maastricht starb in Sarajevo“ genannt und ihm den Untertitel „Gegen die Totengräber Europas“ gegeben. Der damalige NATO-Generalsekretär Manfred Wörner gab uns recht und schrieb: „Wir alle werden dafür eines Tages den Preis zahlen müssen.“ Wenn sich Angriffskriege wieder in Europa lohnen – und Dayton bestätigt das –, dann steht es schlecht um die politische Moral Europas.

Ein Zeichen der Solidarität der katholischen Gläubigen

ŽZ: Sie haben auch die Broschüre über Wallfahrtsorte in Kroatien, Bosnien und Hercegovina und den Nachbarländern geschrieben. Was hat Sie dazu veranlaßt und woher kommt Ihr Interesse für die kroatische Geschichte und für die Kirche in Kroatien?

RG: Seit 1991 fehlen die Touristen in Kroatien. Viele Menschen sagten: Wir haben keine Angst, aber Scheu, in einem angegriffenen Land mit Vertriebenen und Flüchtlingen Urlaub zu machen. Daher wollte ich die Solidarität der katholischen Gläubigen in Deutschland, Österreich und der Schweiz wecken und sie zu Wallfahrten nach Marija Bistrica, Trsat oder Sinj ermuntern. Ich freue mich sehr, daß Kardinal Kuharić das Vorwort schrieb und auch daran erinnerte, daß vor 1945 auch deutsche Katholiken in Slawonien lebten und mit Kroaten gemeinsam wallfahrteten. Wie Mariazell, Altötting oder Tschernstochau müssen auch Marija Bistrica, Trsat und Sinj ins europäische Bewußtsein rücken.

Mein Interesse für Kroatien ist Jahrzehnte alt. Seit 1975 habe ich auf dem Internationalen Kongreß „Kirche in Not“ in Königstein über die Lage der Kirche in Ihrer Heimat berichtet und viel darüber geschrieben.

Die Kommunisten haben dies registriert und mir manche Schwierigkeiten bereitet.

ŽZ: Wie beurteilen Sie aus der Distanz als Historiker und Zeitgenosse das Verhalten der Kirche in diesem Krieg in Kroatien, Bosnien und Hercegovina und Serbien: Katholische Kirche im kroatischen Volk, serbisch-orthodoxe Kirche und islamische Glaubensgemeinschaft?

RG: Als Katholik bin ich dankbar, daß die katholische Kirche Kroatiens und Bosniens von Anfang an auf der Seite des Rechtes und der Angegriffenen stand. Die Geschichte wird die mutigen Predigten und Appelle von Kardinal Kuharić einmal würdigen und diese große Persönlichkeit sicher mit Kardinal von Galen vergleichen.

Als Christ schmerzt mich das chauvinistische und kriegstreiberische Verhalten der Serbisch-orthodoxen Kirche. In diesem Krieg hat die ökumenische Bewegung ebenso versagt wie die Friedensbewegung, denn der Weltkirchenrat in Genf hat die serbisch-orthodoxe Kirche mit ihrer unchristlichen Haltung der Unterstützung von Verbrechern gewähren lassen.

Als Gläubiger hoffe ich, daß ein Zusammenleben mit den Muslimen in der Föderation gelingt und Christen und Muslime zeigen, daß sie den gleichen Stammvater Abraham haben. ■

Für Kinder in Vareš war Weihnachten schon im November

Die Kinder aus Vareš (Pržići) freuten sich sehr über die Geschenke aus Deutschland

Von Mannheimer Schülern gesammelte Hilfsgüter in Zentralbosnien übergeben.

Die Hoffnung ist gewachsen, daß es für die leidgeplagten Kinder in Vareš Zentralbosnien, ein Weihnachten ohne Geschützdonner wird. Trotz noch teilweise unbeschreiblicher Not ist das für sie schon ein sehr wertvolles Geschenk. Aber sie brauchen auch unsere Hilfe und Unterstützung. Es ist für sie lebensnotwendig und für die Spender motivierend, daß diese Hilfe gezielt und vollständig ankommt. Die seit 1991 laufende Aktion „Humanitäre Hilfe für Kroatien und Bosnien-Herzegowina“, mittlerweile eine gemeinsame Sache des Caritasverbandes Mannheim, des caritativen Vereins Antoniusbrot und St. Elisabeth, Märgartenstadt, hat im November unter der Leitung der Gründerin und ehrenamtlich tätigen Verantwortlichen des Caritasverbandes für Hilfstransporte, Brigitte John schon den 5. Hilfstransport in diesem Jahr nach Bosnien gesandt. Gefüllt mit Spenden vor allem von Mannheimer Schulen.

Man kann sich kaum vorstellen, wie groß die Freude der Kinder an der Schule „Fra Filip Lastrić“ in Vareš-Pržići war, als der Hilfstransport eintraf. Noch mehr strahlten natürlich die Augen, als sie von Ilija Peran, dem Begleiter vom Caritasverband Mannheim, kleine, liebevoll gefüllte „Nikolaussäckchen“ erhielten. Neugierig spickten sie hinein, um zu entdecken, was sie infolge des Krieges so lange entbehren mußten. Groß

auch die Freude über die an Mannheimer Schulen gespendeten Schulranzen.

Oder über das Schulmaterial, das mit dem Erlös des Bücherflohmarktes am Peter-Petersen-Gymnasium und des Sommerfestes der Waldschule gekauft wurde. Darin floß auch das von Kindern der Johannes Keplerschule gespendete Geld und der Erlös der vom SPD-Ortsverein Gartenstadt und den Fördervereinen der Schulen sowie des Jugendheimes Waldpforte initiierte Multikulturelle Tag. Andere Schulen (z.B. Alfred-Delp, Theodor-Heuss-, Friedrichsfeld-, Seckenheim-Kälfertal-Schule, Ursulinengymnasium) brachten Sachspenden. Mit jeder Spende wurde mitgeholfen, den leidgeplagten Kindern ein Stück Weihnachten, aber auch ein Stück Hoffnung zu überbringen. Auch wenn dies schon im November war.

Auslöser des Projektes war eigentlich der Wunsch des Peter-Petersen-Gymnasiums nach einem konkreten Hilfsprojekt in Bosnien. Ziel dieses Anliegens war es, das Bewußtsein der Schüler für die Not der Kinder im ehemaligen Jugoslawien und die Hilfsbereitschaft für diese zu wecken. Über die genannten Kontakte zum caritativen Verein „St. Antoniusbrot“ wurde das Projekt Vareš geboren. Der Leiter der dortigen Caritasstelle, Franziskanerpater Michael, der sich zufällig auf einer Fahrt nach Deutschland befand, besuchte deshalb auch Mannheim. Bei den Besuchen in verschiedenen Mannheimer Schulen, aber auch beim Caritasverband Mannheim berichtete er von den Problemen und Nöten vor Ort. Um den Kindern wenigstens ein klein wenig Halt und auch Lebensmut geben zu können, baute er trotz Hindernissen mit primitiven Mitteln den Schulbetrieb wieder auf. Das Schulmaterial war während des Krieges zerstört oder geplündert worden. Teilweise fehlen Fenster und der Holzofen in der Ecke des Raumes gibt nur spärlich Wärme für die Klassenzimmer. Die Kinder müssen teilweise bis zu 5 km gehen, um zur Schule zu gelangen.

Natürlich fehlt den Kindern und ihren Eltern auch oft das Notwendigste. Pater Mato fährt ständig umher, um wenigstens das Notwendigste zum Überleben zu verteilen. Ohne Ofen, nur mit Decken vor der Kälte geschützt, hausen die meisten Menschen in Kellern oder Notunterkünften, berichtet Ilija Peran. Insbesondere Lebensmittel, Medikamente, Hygieneartikel und warme Kleidung waren auf der detaillierten Aufstellung, die Pater Michael im Reisegepäck hatte. Vor allem aber wünschte er für seine Kinder Schulmaterial und Einrichtungsgegenstände.

Die realistischen und überzeugenden Berichte von Pater Michael weckten so viel Interesse und Anteilnahme an den Schulen, aber auch beim Direktor des Caritasverbandes

Sie helfen ständig: Frau Brigitte John, Pfr. Vinko Radić, Ilija Peran...

des Mannheim, Franz Pfeifer, sodaß es kein Problem mehr werden sollte, einen großen Lastzug zu füllen. Aufrufe gingen an die Schulen und Caritaskonferenzen in den Gemeinden. Spenden kamen u.a. von St. Ägidius, St. Jakobus, St. Konrad, St. Laurentius, Zwölf-Apostel, St. Lioba, St. Elisabeth.

Aber es war noch ein schweres Stück Arbeit für Brigitte John, bis die Ladung komplett war. Aus Mangel eines geeigneten Lagerortes wurden die von Manfred Flader zur Verfügung gestellte Garage des Johann-Peter-Hebel-Heimes, die Garage und das Foyer des Gemeindehauses oder des Kindergarten von St. Elisabeth bis an die Decken gefüllt. Welch eine Erleichterung bei allen Helfern, unter ihnen auch Pfarrer Vinko Radić, als der Lastzug endlich bis unter die Plane gefüllt war.

Der Hilfstransport wurde in Vareš bereits sehnächtig erwartet. Dabei war die Fahrt hoch in die Berge Zentralbosniens nicht ungefährlich. Trotz Eis und Schnee ist er dank des erfahrenen und umsichtigen Fahrers Anto wohlbehalten an seinem Ziel angekommen. Er war mit insgesamt 21 Tonnen Hilfsgütern im Gesamtwert von etwa 70.000 DM beladen. Darunter befanden sich u.a. ca. 12 Tonnen Lebensmittel, mehrere Tonnen Hygieneartikel, Medikamente, Kleidung, Wolldecken, Spielzeug, sowie Nähmaschinen, Geschirr, Tische, Stühle und eine Küche für die Schule. Unter der Obhut von Pater Michael und Pater Mato wurden die Spenden an die Bedürftigen verteilt.

Alle Spender dürfen wieder einmal froh sein, Hilfe zu Menschen in großer Not gesandt zu haben. Dankschreiben und Bilder von den Kindern hatte Ilija Peran mitge-

bracht, sodaß Brigitte John bald die Information über die erfolgreiche Hilfsaktion verkünden konnte. Es ist ihr ein Anliegen auch an dieser Stelle im Namen der Empfänger allen, die mitgeholfen haben, den Transport zu realisieren, ein herzliches „Vergelt's Gott“ zu sagen. Möge die Gewißheit, Bedürftigen in Bosnien geholfen zu haben, das Weihnachtsfest hier wie dort ein wenig bereichern.

Die einzelnen Hilfsaktionen werden immer sehr sorgfältig geplant und durchgeführt. Nicht zuletzt deshalb kann diese Aktion darauf verweisen, daß die in den vergangenen 4 Jahren getätigten Hilfen im Gesamtwert von annähernd 2 Millionen DM immer hundertprozentig bei den Bedürftigen angekommen sind. Die enge Zusammenarbeit mit dem von den Franziskanern geführten Verein „St. Antoniusbrot“ ist Basis der gezielten und erfolgreichen Hilfe. Der erwähnte Lastzug ist übrigens Eigentum von Antoniusbrot und somit auch ein Stück Gewähr, daß die Hilfssendungen über diese Einrichtung zu 100 % zu den vereinbarten Bedarfsstellen gelangen. Ortskundige Fahrer, die zudem noch die oft schwierigen Bedingungen an den Grenzübergängen kennen, geben den Spendern die gewünschte Sicherheit, daß ihre Spenden dort hinkommen, wo sie am dringendsten benötigt werden.

Die Not ist nach wie vor unermesslich. Die Menschen brauchen nach wie vor unsere Hilfe. Deshalb bleibt zu hoffen, daß wieder so viel Unterstützung kommt, wenn zur nächsten Hilfsaktion aufgerufen wird. Mit wenigem vom Vielen von uns, kann Zahlreichen dort geholfen werden. **Bernhard John**

IZ NAŠIH MISIJA

KOBLENZ

Tag der Offenen Tür

Dan otvorenih vrata pojam je u našoj misiji. U njemu sudjeluje gotovo cijela zajednica. Najvažniji i najaktivniji su u toj dvodnevnoj adventskoj akciji grupa žena vezilja i župno vijeće.

I ovoga puta smo – po 15. puta redom 2.-3.12.1995. – započeli u subotu uoči 1. nedjelje došašća a uspješno i zadovoljno završili u nedjelju navečer. Nedjeljnu adventsku misu su nam uzveličali njemački prijatelji-glazbenici Zupforchester der Kolpingsfamilie iz Rheinbrohla. Nakon toga smo svi krenuli u naš Hrvatski župni centar i nastavili hrvatsko-njemačko druženje.

Svima je bila ponudena najprije vruća šljivovica a onda objed „nach kroatischer Art“: pita, sarma, purica s mlincima, domaći kolači i kava.

Na prodajnoj izložbi rukotvorina su posebno zapaženu ulogu uz ručne radove imali adventski vijenci i nakit.

Na misama u Koblenzu ponekad svira i mandolinski orkestar

Čelništvo Hrvatsko-njemačkog društva i voditelji akcije kumstva za ratnu siročad „Patenschaftaktion“ neumorno su oko sebe okupljali prolaznike i davali informacije. U svim prostorijama župnog centra bila su širom otvorena ne samo vrata nego i srca njemačkih i hrvatskih prijatelja.

O tome možda najbolje svjedoči novčani dar koji smo skupili od prodanih rukotvorina, jela i pića. On iznosi 6.500,- DM a namijenjen je za ratnu siročad u Caritasovom centru u Brezovici kraj Zagreba. Ondje živi i dvoje naše kumčadi – (misija se brine za 120 djece) – Miroslav Han i Ivana Čalović, beskućnici iz Bosne.

Dragica Žimbek

SCHWENNINGEN

Zajednica hrvatskih žena „Hrvatica“

Knjižica s receptima za kolače

Od 7.3.1992. djeluje organizirano Zajednica hrvatskih žena „Hrvatica“ u Schwenningu, najvećoj podružnici HKM Rottweil. Udruga je osnovana po dogovoru žena i voditelja misije Luke Lucića, a s ciljem pomaganja misiji, hrvatskoj dopunskoj školi i svima ugroženima, posebice onima u domovini. Kroz sve ove ratne godine žene ove Zajednice napose su se angažirale u skupljanju i slanju karitativne pomoći domovini. Pekle su i prodavale kolače, priređivale festivale „Djeca za djecu“, a prihod slale potrebitima.

Zajednica žena „Hrvatica“ izdala je nedavno knjižicu s receptima (čak 75) za kolače, i na hrvatskom i na njemačkom jeziku. Recepti za kolače su sabrani iz raznih hrvatskih krajeva. Na jednoj stranici knjižice navedena su imena 52 aktivnih žena ove udruge, čija je predsjednica Dragica Švelić. Knjižica se može naručiti na adresu:

Kroatische kathol. Mission, Schrambergerstr. 57, 78628 Rottweil.

ROTTERDAM/NIZOZEMSKA

Zbor mladih pjevača

U hrvatskoj katoličkoj misiji Rotterdam već dulje vrijeme svira i pjeva zbor mladih pjevačica i pjevača. Izborom suvremenih i življih duhovnih pjesama učinili su misu zanimljivijom i produhovljenijom. Većina članova zbora su mladi prognanici i izbjeglice, ali ima i onih koji su rođeni u Nizozemskoj. Neki na misu i na

probe dolaze iz drugih gradova. Oduševljeni su zajedništvom i duhovnim pjesmama. Imaju punu podršku svećenika i hrvatske župne zajednice. Za njih se zainteresirao i nizozemski radio, koji će nekoliko njihovih pjesama snimiti i emitirati za nizozemsko slušateljstvo.

BALINGEN

RASPRŠENA ZAJEDNICA

U Misiji zavičaj

Misija Balingen proslavila je 10. prosinca prošle godine Nikolinje i tradicionalnu božićnu priredbu. Vodi je vlč. Božo Polić, a ima oko 3000 vjernika te oko 500 izbjeglica.

Hrvatska katolička zajednica Balingen jedna je od onih misija koje spadaju među male, ali je prostorno vrlo velika. Nalazi se negdje na sredini autoceste Stuttgart – Singen. Kao i svake godine, i ovoga puta, na drugu nedjelju došašća (1995.), voditelj misije vlč. Božo Polić sa suradnicima priredio je proslavu Nikolinje i adventsko-božićnu priredbu. U sportskoj dvorani u gradiću Frommernu počeli su se vjernici skupljati već oko 13 sati. Među prvima je došao naočiti Duvnjak (zaboravih mu ime, ali mi se čini da se zvao Ante), koji veli da je u Njemačkoj još od 1963., da je radio i živio u nekoliko mjesta, ali se konačno skućio u ovom kraju. Rodno Duvno dakako nikad nije i neće zaboraviti, ali životna stvarnost je takva da će se djeca teško vratiti, a on će možda u rodnom kraju uživati mirovinu. Došao je ranije u dogovoru s vlč. Božom, jer treba sve prirediti oko pripreme objeda za goste. Utom je stigao i vlč. Božo, koji reče da u misiji ima mnogo ljudi da koje se u svako doba može osloniti.

Sv. Nikola ispitivao vjeronauk

Misa je započela točno u 14 sati, a predvodio ju je fra A. Batinić. Pod misom je kršten mali Toni, sin jednoga mladog bračnog para iz Uskoplja u Bosni. Navečer su proslavljene i krstitke, na kojima su se okupili rođaci, znanci i prijatelji. Nakon mise su na pozornici nastupili misijski folkloriši, a djeca i polaznici hrvatske dopunske škole izveli su prigodni recital. Atmosferu u dvorani je uljepšao i Tamburaški sastav HKM Reutlingen, koji vodi s. Mirjana Turković. Djevojke i momci su pokazali da na tamburicama znaju odsvirati mnoge popularne pjesme i skladbe. Njihov trud očito donosi ploda.

Djeca znaju osnovne molitve

U međuvremenu je u dvorani posluživan obilan i ukusan ručak. Za vrijeme ručka nazočne je sviranjem i pjevanjem zabavljao obiteljski sastav M. Koler, u kojem s ocem i majkom nastupaju dva odrasla sina.

I konačno su brojna djeca došla na svoje. Na pozornici se odjednom pojavio sv. Nikola sa svojim anđelima. Darovi su bili

također tu, ali neotvoreni, jer ovaj sv. Nikola iz Balingena htio je ipak najprije znati koliko djeca poznaju svoju vjeru. Tako su mnoga djeca na slabom hrvatskom mucala temeljne molitve, ali su ipak znala. Sv. Nikola nije našao baš nijedno koje nije znalo nikako odgovoriti na njegovo pitanje. Zato su darovi ovog sv. Nikole bili sladi i zasluženi, a bilo ih je

Vlč.
Božo Polić,
voditelj
misije

ama baš za svu djecu. Neki su čak uzeli i za bracu ili seku kod kuće, „zum Mitnehmern“.

Za vrijeme cijelog slavlja najzaposleniji je bio vlč. Božo. Ukratko nam je uspio reći nekoliko riječi o svojoj misiji. Osnovana je 1972., a on ovdje radi od 1989. Misiji pripada oko 3000 hrvatskih vjernika nastanjenih u okolici Balingena. Osim toga na područje misije je došlo oko 500 hrvatskih izbjeglica. Budući da u misiji ima 180 djece do 8. razreda, na misijskom području djeluje i hrvatska dopunska škola, i to na devet mjesta. Nastavnica Renata Pilčik uvijek bava s djecom i folklor, recital, pjevanje. U okviru misije djeluju dvije folklorne skupine mladih i jedna dječja skupina. Gotovo svake nedjelje ima po jedno krštenje. Jednom godišnje održava se zajednički susret i misa Hrvata i domaćina Nijemaca. Svake nedjelje slave se dvije mise, i to u Balingenu i u Ebgingenu, a povremeno u Gammertingenu, Horbu, Messestettenu. Svećenik izdaje mjesečno župno pismo s terminima misnih slavlja i najvažnijim obavijestima.

Kao i u drugim misijama, i ovdje se zamjećuje da je misija mjesto za vjerničke susrete, u kojima ponajprije slave Boga na hrvatskom jeziku, a potom i za susrete rodbine, prijatelja, znanaca. Da se podsjetite i ne zaborave tko su, što su i odakle su.

Tamburaški orkestar iz Reutlingena izveo je nekoliko popularnih skladbi

Folkloriši HKM Balingen

AUS KROATISCHEN GEMEINDEN

GÖTTINGEN

Hajduk osvojio
McDonaldsov kup

Na tradicionalnom omladinskom malonogometnom međunarodnom i sedmom po redu McDonaldsovu turniru od 15.12. do 17.12.1995. pobijedili su mladi nogometaši splitskoga Hajduka. Najbolji strijelac bio je Hajdukov igrač Leko s 9 pogodaka. Svi igrači su 15.12. najprije ujutro posjetili hrvatsku katoličku misiju, gdje su počašćeni doručkom. Nakon što su briljantnom igrom pobijedili u finalu, u nedjelju u 17 sati, svi su Hajdukovi igrači bili na hrvatskoj misi. Na toj misi bili su i dr. Vera Tadić, generalni konzul RH u Hamburgu i njezin suradnik Vinko Ljubičić. Nakon mise s igračima je upriličena večera u misijskim prostorijama. Bila je to i prigoda za susret i razgovor s iseljenim Hrvatima u ovom kraju. Hajdukovima je čestitala konzulica Tadić, a voditelj misije Drago Ćurić darovao je svakom igraču po jedan svijećnjak. Hajdukov direktor Bakotić zahvalio je na gostoprимstvu, a navijače je obdario prigodnim darovima. Misiji je darovao knjigu o splitsko-dalamtinskoj županiji, s posvetom i žigom Hajduka, te s potpisom svih igrača. Večeru je za sve priredio i servirao hrvatski ugostitelj g. Medak sa suprugom, a posluživali su naši mladi. Dolazak nogometaša Hajduka u naš grad organizirao je Joško Kuduz, koji ovdje živi i radi već dva desetljeća. Bila je to vrlo ugodna večer za sve članove naše misije i za sve naše prijatelje.

D. Č.

MÜNCHEN

Hrvatsko raspelo u St. Pauls Kirche

Kardinali
Kuharić i
Wetter,
mons.
Stanković
i fra
P. Gulić

„Nada ne smije umrijeti, naša nada ima uporište i utočište u Bogu, jedino Bog ima što reći, jedino će Bog biti sudac pravde za one koji ga traže. Ustrajte u strpljenju i molitvi, čuvajte vrednote svetosti sakramenata, sakramenta krštenja, sakramenta ženidbe. Vratite molitvu u obitelj, jer time u obitelj vraćate Boga, vraćate ljubav“, propovijedao je kardinal Kuharić 10.12.1995. u crkvi sv. Pavla u Münchenu, koju je skupa slavio s kardinalom Friedrichom Wetterom i brojnim hrvatskim svećenicima. Bio je to dan zahvalnosti bavarskom narodu i Crkvi za svu golemu pomoć koju su uputili hrvatskome narodu u domovinskom ratu. Na inicijativu udruge „Hrvatsko-bavarski forum“ Hrvati su u znak zahvalnosti darovali

Bavarcima veliko drveno raspelo, djelo akademskog slikara Petra Kazije. To raspelo je postavljeno u crkvi sv. Pavla, koja je na samom početku rata također ranjena mržnjom ratnih hušaka. Kardinal Wetter zahvalio se na tom daru i zaželio skoro pomirenje na ratom zahvaćenim prostorima.

Na misi su sudjelovali brojni hrvatski i bavarski politički, kulturni i drugi uglednici, a slavje su uzveličali i hrvatski pjevači K. Cigoj, Lj. Očić, I. Boljkovac. Oni su također 11.12.1995. bili nazočni otvaranju novog konzulata RH u Münchenu, a pjevali su i u St. Gabriel Kirche na hrvatskoj misi. Na otvaranju konzulata bila je prisutna i misica Ankića Martinović.

Jozo Sladoja

Ispružene ruke prema sv. Nikoli

Ovaj dječak zna moliti Očenaš

DVIJE DJEVOJKE U SAMOSTANU KARMELIČANKI

Bog malo traži, a sve daje!

U samostanu Karmeličanki Božanskog Srca Isusova u Zagrebu, Vrhovac 29, svečano su stupile u novicijat i obukle redovničku odjeću tri novakinje – Margareta, Mirela i Lidija.

Obitelj Margarete i Mirele Spajić protjerana od Uskoplja, živi s majkom Ivicom tegobnim izbjegličkim životom u Karlsruhe. Dvije prve izbjegličke godine obitelj je proživjela bez oca Slavka, koji je ostao kod kuće sve do pada sela pod tuđu vlast, nakon čega se i on pridružio svojoj protjeranoj obitelji. Konačno je šesteročlana obitelj skupa, „na sigurnom“, u tuđini, bez ičega do tada stečenog i bez ikoga od bliže rodbine uspjela organizirati težak izbjeglički život.

U izgnanstvu su Mirela (20), sa završenom srednjom birotehničkom školom, i Margareta (22), sa završene dvije godine studija književnosti, otkrile nove prijatelje, uključile se u duhovna strujanja katoličke misije i njemačke župe, redovito su prisustvovali nedjeljnoj, pa i dnevnim misama, susretu mladih, utemeljile su molitvenu i karitativnu skupinu mladih djevojaka (vodile su njemačke starice na misu i pomagale im u potrebama), pomagale pastoralnom suradniku u organizaciji kulturno-zabavnih programa za mlade i starije. U ovim okolnostima su proklimala dva duhovna zvanja. Najprije je u samostan otišla mlada Mirela, nekoliko mjeseci za njom i Margareta. Izabrale su baš karmeličanke, iako ih je dr. Zvonimir Kurečić, tada na ispomoći u misiji Karlsruhe, iscrpno informirao o duhu, životu i radu važnijih redovničkih zajednica u Hrvatskoj.

Odlazak u samostan u 20. st., iz Njemačke, gdje su mogle i ostati i svoj život na sto drugih načina darovati Bogu i ljudima došao je za njihovu obitelj, rodbinu i prijatelje pomalo neočekivano. Ispraćaj je bio bolan. No, u posjetima Karlsruheu nove kandidatice zračile su radošću i zadovoljstvom. Unosile su nadu i vjeru u sve s kojima su se susretale. Njihov optimizam i življeno idealističko uvjerenje bili su novi i nenadani snopovi duhovne svjetlosti toliko potrebne za ovo naše materijalističko i potrošačko društvo. Mirela je govorila mladima misije i višim razredima osnovne škole u adventu o svom pozivu, o ljepoti duhovnog zvanja i o redu karmeličanki. Pljuštala su i neoče-

Sestre Mirela i Lidija Spajić s bratom Mirom

kivana pitanja. No, otvorenost i spontanost Mirelinih odgovora oduševili su mlade i uvjerali ih da je i u suvremenom društvu moguće oduševiti se za duhovno zvanje. Mirela sve upitnike pretvara u usklik: S Kristom je sve moguće!

Novakinja Lidija iz Sl. Broda imala je milost, da je misu njezina redovničkog oblačenja predvodio župnik koji ju je ujedno i krstio. Mirela i Margareta nisu imale tu sreću, ali žarko se nadaju da će kod drugih zavjeta biti drugačije.

Kod svečanog oblačenja u Zagrebu nakon dugih ratnih godina srela se ratom rastjerana rodbina. Nije manjkalo ni suza radosnica, spomenica i zahvalnica. Imale su i zašto padati! Silan je Bog u svojim djelima!

Samostan časnih sestara se pokazao izvanredno gostoljubiv. To je jedan od osam samostana u Hrvatskoj, u koji su ove karmeličanke došle nakon I. svjetskog rata, a danas ih ima: 130 sestara, 11 novakinja, 10 postulantica i 20 kandidatica. Inače, družba je nova mladica isključila iz panja starog i časnog Karmela, utemeljila ju je u Berlinu 1891. majka Terezija od sv. Josipa, Ana Marija Tauscher s nakanom pomoći nezbrinutoj djeci, mladeži i starijima. Pomažu i u apostolatu djece i mladih. Da bi družba uspjela u svom poslanju gaji jak duhovni život, prožet novim duhom velikih kršćanskih mistika: sv. Terezije Avilske i sv. Ivana od Križa, upriličuje tjedno višesatno klanjanje Presvetom oltarskom sakramentu i mjesečnu svetu uru. Plodovi Duha se vide i ne daju se sakriti!

TACITURNUS

KULTURA

GLAZBENI VELIKAN –
STOTA OBLJETNICA
ROĐENJA JAKOVA
GOTOVCA

Piše: Zdenka Weber

Glazba za narod

Pošle jeseni obilježena je stota obljetnica rođenja Jakova Gotovca i 60. obljetnica njegove glasovite opere „Ero s onoga svijeta“

Hrvatski skladatelj **Jakov Gotovac**, čiju smo obljetnicu rođenja obilježili pošle jeseni, pripada onim umjetnicima koji u svojoj osobi i stvaralaštvu nose sva obilježja naroda iz kojeg su potekli. Rođen je 11. studenog 1895. godine u Splitu, a po ocu potječe iz selâ Vinova koja se nalaze u vrljetima iznad Kaštelanskog zaljeva. „Nebo, kamen i okolo ništa!“ – reći će njegov sin Pero Gotovac, također skladatelj, koji živi u Zagrebu. I upravo crpeći nadahnuće iz oporosti gorštackog kraja obasjanog vrućim mediteranskim suncem, stvorit će Jakov Gotovac već u najranijoj mladosti glazbena djela čiji je jezik prepoznatljiv, nezamjenjiv i duboko samosvojan, a ipak izrazito općeljudski i svima zanimljiv. Gotovac nije morao „skupljati“ glazbeni folklor, on ga je naprosto nosio u genima i taj je narodni glazbeni idiom bio njegov trajni credo iz kojeg su nastajala umjetnički individualna i vrijedna ostvarenja.

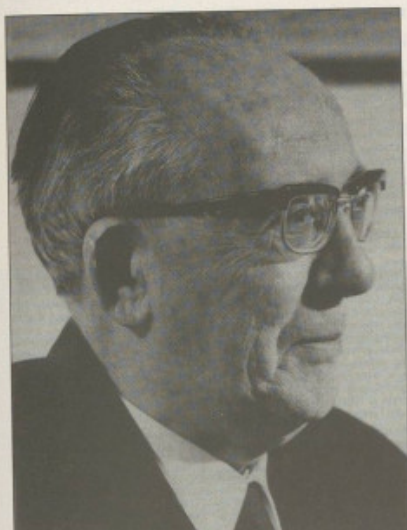
Zov glazbe

Rado se divimo umjetnicima koji su svoj put ostvarili „usprkos svemu“. Naime, iako je već u ranoj mladosti pokazivao glazbeničku nadarenost, morao je Jakov Gotovac, po završetku gimnazije u Splitu, poslušati roditelje i upisati studij prava na zagrebačkom sveučilištu. Ali stjecanje „sigurnijeg zvanja“ nije bio njegov cilj. U njemu je odzvanjalo njegova glazba i valjalo je steći znanja kako te vlastite zvukove oblikovati u glazbene partiture. 1921. godine otišao je u Beč ne bi li ostvario željeni cilj. U Beču je Gotovac ostao samo godinu dana i teško je znati što je od nove europske glazbe sve upoznao. Kasnije je sinu Peri govorio kako je znanja o kontrapunktu stekao učeći kod Josepha Marxa na bečkom Konzervatoriju. Već 1922. godine vratio se Jakov Gotovac u domovinu: prvo u Šibenik gdje je organizirao orkestralnu i zbarsku sekciju Filharmonijskog

KULTUR

društva a od 1923. do 1958. godine djelovao je kao dirigent opere Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Moguće je, dakle, reći, da je Gotovac kao skladatelj najvećim dijelom bio autodidakt, glazbenik koji je skladateljsku tehniku učio pišući vlastita djela i proučavajući partiture velikih majstora.

Već su prve Gotovčeve skladbe, njegova **Dva scherza** op. 1 za zbor na narodne tekstove (1916.), te napose također zbarske **Dvije pjesme čuda i smijeha** op. 10 (1924., jedna od njih je osobito popularna „Jadovanka za teletom“ i narodni obred za muški zbor i instrumentalni sastav **Koleda** op. 11 (1925.), po svom glazbenom izričaju tipične za njegov cjelokupni stvaralački rad. Naime, podrijetlom asimilirani i onda umjetnički individualno oblikovani glazbeni jezik Jakova Gotovca trajno izrasta iz hrvatskog folklor i napa-ja se na duhovnosti narodne melodike i ritma. Tako glazba Jakova Gotovca uvijek

Jakov Gotovac (1895-1982)

asocira na svoje narodne izvore, a „sadržaji“ njegovih djela, i oni glazbeni i oni tekstovni, regionalno su određivi, premda se ne radi o doslovnim citatima već o doista individualnoj umjetničkoj tvorbi. U tom je smislu Gotovac autentični predstavnik tzv. novonacionalnog glazbenog smjera koji je vladao u hrvatskoj glazbi u razdoblju između dvaju svjetskih ratova i ta je izvornost vjerodostojna i iskrena, umjetnički čvrsto fundirana, bez potrebe da ju se verbalno proklamira.

Svoju najpoznatiju orkestralnu skladbu, **Simfonijsko kolo** op. 12, skladao je Gotovac 1926. godine – i postigao svjetski uspjeh. Niti jedno drugo djelo nekog hrvatskog skladatelja nije doživjelo tako veliki broj izvedbi u domovini i inozemstvu, nije toliko puta snimljeno a pogotovo

nije tako često inspiriralo koreografe na vizualizaciju te ritmički pregnantne i melodijski nadahnute glazbe.

„Ero s onoga svijeta“

U godini 1928. skladao je Gotovac scensku glazbu za Gundulićevu pastirsku igru **Dubravka**, a 1930. godine praižvedena je u Brnu njegova romantična narodna opera **Morana**. Gotovac je dakle doživio svjetsku slavu. A tada mu se 1935. godine „posrećilo“ djelo koje mu osigurava stvaralačku besmrtnost ne samo u okvirima hrvatske nacionalne glazbene tvorbe. Doista, bilo je potrebno imati i malo sreće i naći tako poticajan libretto kao što je to bila obrada narodne priče **Ero s onoga svijeta** koju je sastavio književnik Milan Begović. Skladateljska izvornost Jakova Gotovca bila je već potvrđena, a duhovnost tekstovnog predloška inspirirala ga je na vrhunski maštovito uglazbljivanje priče u kojoj su spojeni elementi zdravog narodnog humora, ali i proživljene emocionalnosti, te erotike i šale. Gotovčev **Ero** (u Njemačkoj izvođen pod naslovom **Ero der Schelm**), izvođen je na više od 50 stranih pozornica, a preveden na 9 jezika.

Gdje god je zvučao, publika je s oduševljenjem pljeskala sjajnoj glazbi, duhovitoj priči, znalčkoj instrumentaciji i vođenju glasova, ljepoti kostima i beskrajoj razigranosti pjesme i plesa. I danas, 60 godina nakon praižvedbe održane 2. studenog 1935. godine u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, opera „Ero s onoga svijeta“ razgaljuje uvijek razdraganu publiku, uveseljava i oduševljava svojom glazbom i likovima. Preko 3000 izvedbi najbolji su pokazatelj izuzetnosti ovog Gotovčevog glazbeno-scenskog ostvarenja. Za skladatelja Jakova Gotovca najbolji „medij“ u prenošenju njegove glazbene mašte bio je trajno ljudski glas. Ljubavnu liriku i humor nalazimo i u njegovim operama **Morana** i **Stanac** te **Pjesmama čežnuća** op. 21 za ženski glas i mali orkestar, a rodoljubni i socijalni motivi

nazočni su u operama **Mile Gojsalića** (izvedena u ljetu 1995. godine u Splitu i ujesen u Zagrebu prigodom proslave 100-te obljetnice skladateljeva rođenja), **Kamenik** i **Dalmaro**, u operi-oratoriju **Petar Svačić**, ali i u orkestralnim skladbama **Dinarka** i **Orači**. Dakle, široka paleta tema o narodu, njegovim običajima, legendama, a sve u glazbenom ruhu jedinstvenog kolorita i ritma.

U svojim uspomename na oca, zapisao je Pero Gotovac razmišljanja Jakova Gotovca: „... pa što sam ja kriv ... ja pišem kako znam i mogu ... kako osjećam... onako kako mi mašta diktira... hajde, kaži mi, kada sam komponirao neki loš stih ili lošu literaturu ... ja ne znam drugačije, a i ne osjećam potrebu drugačije ... jesam li ista 'kriv' što moje kompozicije imaju umjetnički uspjeh ... pa gotovo sva moja značajnija djela tiskali su strani nakladnici ... i ne samo moja ... cijele moje generacije ... znači da smo bili na pravom putu...“. Doista, Jakov Gotovac bio je na pravom putu izvorne hrvatske umjetničke glazbe, glazbe koja je osvojila srca mnogih inozemnih slušatelja, jer su u njoj osjetili iskonsku nadarenost predstavnika jednog naroda čiji je život vezan i obogaćen glazbom. Zato i možemo jednom od najvećih uglednika hrvatske nacionalno orijentirane glazbene produkcije 20. stoljeća sa zahvalnošću i reći: „Da, maestro Gotovac, kao što sami rekoste, pišući 'od naroda za narod' bili ste na pravom putu i mi smo Vam za to zahvalni!“

Skladatelj Jakov Gotovac doživio je visoku starost, nadživio je gotovo sve svoje generacijske kolege. Preminuo je 16. listopada 1982. godine u Zagrebu, gradu kojem je poklonio sve svoje stvaralačke kapacitete dirigenta i neumornog promicatelja glazbene kulture, bilo da se radilo o amaterskim zborovima koje je godina-ma vodio ili o profesionalnim glazbenicima koji su muzicirali pod njegovim dirigentskim vodstvom. ■

Prijevod

Ovjereni prijevodi i hitni servis za hrvatski, njemački, engleski i španjolski jezik. Dokument pošaljite telefaksom i prijevod će Vam biti dostavljen u najkraćem roku.

Monika Lovrić,
dipl. prevoditelj i sudski tumač.
Tel. 02 21/430 32 30;
fax 4 30 32 41.

U SPOMEN

Mara Vukojević – Dugandžić

(20.1.1994. – 20.1.1996.)

Draga naša bako i prabako, navršile su se dvije godine kako je prestalo kucati tvoje dobro srce. Ipak, u našim srcima i mislima ti i dalje živiš. Naša ljubav i zahvalnost za svu tvoju dobrotu prate te i u vječnom domu. Počivaj u miru Božjem! Tvoja unuka i praukuke

HRVATSKI VELIKANI

JOSIP JURAJ STROSSMAYER (1815–1905)
O 180. OBLJETNICI ROĐENJA I 90. OBLJETNICI SMRTI

Piše: Jura Planinc

Na braniku vjere, istine i naroda

U Hrvata gajiti vjeru, istinu i slogu.

J.J. Strossmayer

Biskup i teolog, dobrotvor i mecena, političar i humanist, prosvjetitelj i ekumenist.

U Hrvatskoj se o velikom biskupu malo pisalo i govorilo sve do propasti komunizma. Šutilo se ili prešućivalo mnoge velika- ne, pogotovo one u svećeničkoj odori, koji su kroz stoljeća nosili Hrvatima „luč vjere, slobodu, pismo, prosvjetu i kulturu, ču- vajući im identitet kroz vjekove“ (Tomas). Danas u svojoj državi Hrvati se mogu ponovno sjećati svoje prošlosti i svojih lučonoša. Velikog Strossmayera sjetili su se ne znanstvenom skupu u Đakovu i Za- grebu od 26. do 28. listopada 1995. godine. Josip Juraj Strossmayer rodio se 4. veljače 1815. u Osijeku. Majka Ana Erdeljac, udana Strossmayer, rodila je blizance Josipa i Jurja. Jedan od njih je umro pos- lije rođenja, pa roditelji preživjelom dadoše ime Josip Juraj. Iz braka im je poteklo petero djece, sve sinovi. Josip Juraj je djetinjstvo proveo u Osijeku. Majka Ana ga je vodila kao dječaka sva- kog jutra prije šest sati u kapucinsku crkvu na misu, gdje je često ministrirao. Pobožna majka se zarana zavjetovala, da će onom blizancu koje preživi tešku bolest izmoliti svećeničko zvanje i posve- titi ga Bogu. Josip Juraj je osjetio Božji poziv i kao šesnaestogodišnjak odlazi na Uskrs 1831. u Đakovo, u sjemenište. Od početka je odličan đak. Studij teologije završava u centralnom sjemeništu u Pešti i već s dvadeset godina stječe doktorat iz filozofije. Za svećenika je zaređen 1838., a mladu misu služio je u Osijeku. Zatim je dvije godine kapelan u Petrovaradinu. U Beču polaže 1842. doktorat iz teologije. Doktorirao je disertacijom: „**Grčka šizma i primat rimskog prvosvećenika**“. Od 1844. do 1847. djeluje kao vicerektor i profesor fizike i matematike u Đakovu. Natjecao se 1846. za stolicu dogmatike na Peštanskom sveučilištu, no takvo je mje-

sto Hrvatima bilo nedostupno. Direktor Carskog zavoda sv. Augustina u Beču Feigerle poziva Josipa Jurja Strossmayera 1847. u Beč da preuzme službu carskog kapelana i jednog od rektora Augusti- neuma. Direktor Feigerle ovako piše o kapelanu Strossmayeru: „*Ein recht braver und sehr talentierter Priester, von dem sich viel Gutes erwarten läßt.*“

Za vrijeme prevrata 1848. hrvatskim banom postaje Josip Jelačić. Prije po- četka nedovoljno pripremljenog rata s Mađarskom (7.9. 1848.), piše proaustrijski nastrojen Strossmayer banu Jelačiću: „*Svijetli bane! Dospio je čas da svjetlost Vaša na Mađare udari i junačkom desni- com svojom kralja, dom i rod naš od bi- jele oslobodi. (...) Bog vas pratio...*“ Ruski car Nikola I. šalje na poziv carskoj Au- striji uz pomoć generala Pavkijeviča sa 120.000 vojnika za slamanje mađarskog prevrata. Zagriženi lijevi ekstremisti Marx i Engels pišu vrlo negativno o Hrvatima, Jelačiću i južnim Slavenima. Velikodržavni propagandist Engels piše: „*Između svih naroda i narodića Austrije samo su tri koji su nosioci napretka (...) koji su još sada sposobni za život – Nijemci, Poljaci i Mađari. Sva ostala veli- ka i mala plemena i narodi imaju prije svega misiju da propadnu u svjetskoj revoluciji*“. Lažni prorok Engels veli na drugom mjestu u *kölnskim novinama* „*Neue Rheinische Zeitung*“ sljedeće: „*Ovi otpaci naroda jesu svaki put i ostaju do svojeg potpunog pretapanja ili odna- rođivanja fanatični nosioci kontrarevolu- cij*.“ Ovo je trebalo spomenuti, da se vidi kako ni lijevi ekstremisti ni monarhisti nisu imali za male narode (slavenske) drugog rješenja do njihovog istrebljenja i asimilacije.

Prvi narodni biskup

Koncem burne 1848. Strossmayer će razočarano ustvrditi: „*Moje je imenova- nje jedina dobit našega naroda za godinu 1848. Ja sam prvi narodni biskup.*“

Dana 18. studenoga 1849. car imenuje mladog Strossmayera, svog dvorskog ka- pelana, biskupom bosansko-đakovačkim i srijemskim. Sjedište biskupije Đakovo prvi put se spominje u povelji kralja Bele IV. ljeta Gospodnjega 1239. Za biskupa je Strossmayer posvećen u Beču 1850, a bis- kupovat će punih 55 godina.

Nakon ugušenja mađarskog prevrata 1849., Hrvatska je dobila za nagradu od Beča isto ono što je Mađarska dobila za kaznu, naime apsolutistički poredak (diktaturu), koji se po ministru Bachu naziva Bachov apsolutizam. Na važnija mjesta došli su strani činovnici i žandari, posprdno zvani Bachovi husari. Također je bila zabranjena upotreba hrvatske tro- bojnice. U siromašnoj Hrvatskoj (tada 2.339.683 duša) zavladala je potištenost, ogorčenje i nezadovoljstvo. Kolikogod bila tuđa i kruta, birokratska je djelotvor- nost u Hrvatsku uvođila modernu uprav- nu praksu. Zagrebačka biskupija postala je nakon dvostoljetnih nastojanja i odlučnim zauzimanjem bana Jelačića 1852. nadbiskupijom. Zagreb postaje i metropolitansko središte novoosnovane crkvene pokrajine s područnim biskupi- jama: đakovačkom, senjesko-modruš- kom i križevačkom. Dobro je bilo i to što su seljaci postali vlasnici zemlje, čime je ipak porasla gospodarska snaga Hrvats- ke. Izjednačenje svih Hrvata pred zak- nom i u poreznim obvezama, te izgradnja pučkog i modernizacija srednjeg školstva povoljno su djelovali na buduću narodni razvitak.

Za apsolutizma (1849–59) Strossmayer je počeo kulturno i karitativno djelovati ne samo u Hrvatskoj već i na cijelom slavenskom jugu, pa je s vremenom postao najvećim podupirateljem kulture i umjetnosti u hrvatskoj povijesti. Podupirao je siromašne dake (školovanje bosanskih franjevačkih bogoslova u Đakovu), koje je odgajao u narodnom duhu. Pomagao je intelektualce, crkvene institucije (Zavod sv. Jeronima u Rimu), školstvo (gimnazije u Osijeku, Rijeci, Varaždinu, Senju, Vinkovcima), novine („Narodni list“ u Zadru, „Pozor“ u Zagrebu i znanstvene ustanove (Sveučilište i akademiju). Biskupov politički uspon podudara se s usponom Narodne stranke nakon pada Bachova apsolutizma 1859. Poraz u ratu protiv Francuske i Pijemonta i golem državni dug skršili su apsolutistički poredak. On je u Hrvatskoj nagnao političare da izbube povjerenje u Beč i da počnu misliti na savez s Mađarima kao na savez s manje pogibeljnim protivnikom. U **Carevinskom vijeću** 5.3.1860. đakovački je biskup predstavnik Slavonije i s ilircom Vraniczanyem iznosi zahtjev za ujedinjenje Dalmacije s Hrvatskom. Strossmayer se zauzima da se nacionalno šarolika Monarhija konstituira na federalnim načelima, jer samo „podpuna federacija kadra je svakomu narodu ravnim

načinom prava podijeliti.“ Pobornik je ujedinjenja hrvatskih zemalja i zalaže se za duhovno i književno jedinstvo Južnih slavena, koje bi trebalo utrti put „grupiranju oko Hrvatske onim južnim krajevima slavenskim... kojih pučanstvo nazrieva osiguranje uvjeta narodnog života u tješnjem zajedničkom životu sa Trijednom Kraljevinom“. Kao biskup dao se upregnuti, u traljava kola hrvatske politike, jer ta kola nije znao tko drugi bolje vući.

Kad smalakše, vratio će se samo ribarenju duša. Sam će reći u Saboru: „*Gospodo, ja se politikom rado ne bavim, već zbog ljubavi i privrženosti prema svom narodu. (...) Pritom smo mi i lakovjeran narod; nedostaje nam nešto od istočnjačke, od bizantske lukavosti i prijetnosti. Više vjerujemo tuđinu ne sebi, kada smo žali-bože bolje sluge nego gospodari*“ (1861). Biskup je bezazlen čovjek, fina hrvatska duša, sanjar kakvih je oduvijek bilo među Hrvatima. Sjetimo se samo **Jurja Križanića (1618–1638)**, koji je zbog svojih sve-slavenskih zarada prognan i zatečen u Sibiru 15 godina. Strossmayer je samo nakratko prognan u Francusku, ali zbog svojih hrvatskih uvjerenja i južnoslavenskih tlapnji neće postati zagrebačkim nadbiskupom ni hrvatskim kardinalom, makar je to i više nego zaslužio.

Ideja južnoslavenskog jedinstva

Povjesničar Šanjek piše o njegovom jugoslavenstvu: „Strossmayerova jugoslavenska ideja nalazi odjeka među klerom u Dalmaciji, Istri i Bačkoj. Đakovački biskup svoje političke poglede dijeli s biskupom Dobrilom i Antunovićem, svećenikom Pavlinovićem i mnogim drugim pripadnicima klera. U pitanju političke pripadnosti Bosne i Hercegovine Strossmayer, Pavlinović i bosansko-hercegovački franjevci zastupaju uvjerenje da one, po historijskom pravu, pripadaju hrvatskoj državi. Mnogi od crkvenih političara dosljedno brane uvjerenje o etničkom jedinstvu Južnih Slavena i njihovoj zajedničkoj državnoj budućnosti, ali još odlučnije naglašavaju misao o narodno-državnom individualitetu Hrvata.“ Poraz Austrije u ratu s Pruskom 1866. donosi gubitak Venecije i gubljenje utjecaja u Njemačkoj. Austrija je prisiljena nagoditi se s Ugarskom. Tako je 1867. sklopljena **Austro-Ugarska nagodba**. Carevina Austrija dobiva novo ime: Austro-Ugarska. Bio je to kraj nadama u federalizaciju države, tj. u priznanje prava i vlasti slavenskim narodima u njoj (Česi, Hrvati, Poljaci, Slovaci, Slovenci, Srbi). U tom neravnopravnom i nedemokratskom carstvu (Kakaniji) je 7.877.675 Nijemaca,

4.917.134 Mađara i 15.003.054 Slavena. Prva dva naroda imaju državu, a ostali njihovo gospodarstvo. Progonima Strossmayerovih narodnjaka, izbornim manipulacijama i nasiljima, Beč je u Saboru stvorio većinu pobornika nagodbe s Ugarskom. Oni su izabrali izaslanstvo koje je 1868. sklopilo s Mađarima Hrvatsko-ugarsku nagodbu. Njom je Hrvatska zapravo izručena Ugarskoj (Slično će se dogoditi 1918 u Beogradu). U to vrijeme Strossmayer je počeo s gradnjom veleborne neoromaničke katedrale – bazilike u Đakovu. Zbog podzemnih voda u istočne je temelje dao ugraditi 395 hrastovih trupaca. Nitko mu forinta nije dao za gradnju, a neprestano se morao pravdati. Cijele 1869. biskup je zaokupljen sudjelovanjem na 1. Vatikanstkom koncilu. Od izuzetnog su značaja Strossmayerovi govori na koncilu. U pet elegantnih govora na latinskom biskup je pokazao odmjerenu toleranciju i teološku opravdanost zastupanih stavova. Nije bio za proglašenje dogme „papine nepogrešivosti“, vjerujući da bi njezino proglašenje štetilo zbližavanju Istočne i Zapadne Crkve. Rim je napustio prije ishoda glasanja, ali je dogmu kasnije priznao. Vođen načelom „**Prosvjetom k slobodi**“ biskup Strossmayer pridaje veliko značenje kulturnoj djelatnosti Crkve u Hrvata. Velikom zaslugom biskupa stvoreno je 1874. u Zagrebu moderno Hrvatsko sveučilište. Po Strossmayerovim pozdravnim riječima ono treba u hrvatskom narodu gajiti „vjeru, istinu i slogu“. Njegovim zauzimanjem u Zagrebu je 1866. osnovana JAZU, s bogatom knjižnicom, a hrvatskom narodu će 1884. pokloniti galeriju preko 4000 vrijednih slika starih majstora.

„Prosvjetom k slobodi!“

Strossmayerov ekumenizam je vrlo otvoren, tolerantan; iskren. Bio je za pomirenje i dijalog Istoka i Zapada, bez mogućnosti provjere svojih nastojanja u ono vrijeme. SPC nije bila za dijalog bojeći se „pokatoličenja“, a to ga je teško pogodilo, jer je prema Srbima gajio osobne simpatije i razumijevanje. Široke ruke i otvorena srca, pola je stoljeća okupljao oko svog stola namjernike i goste ne pitajući ih za vjeru ni za politiku. Ali, što se to u njemu slomilo, što mu je zatrovalo dušu, jer prijatelju Račkom piše: „*Narod nam je u vrlo opasnom položaju. Srbi su nam krvavi neprijatelji. Dobro je rekao, mislim Marjanović, da dočim se mi ljuto borimo protiv Mađara, Srbin brat iza leđa na nas navaljuje*.“ Ne slučajno, dao je nad ulaznim vratima u katedralu uklesati posvetu: „*Slavi Božjoj, jedinstvu Crkava,*

Katedrala u Đakovu – veličanstveno djelo J.J. Strossmayera

KULTURA

KNJIGE

KRATKI PRIKAZ – PAPINA RAZMIŠLJANJA

Prijeći prag nade

„Fürchtet euch nicht“

To su glavne poruke Papine knjige, nedavno izašle na hrvatskom kod Kršćanske sadašnjosti, a na njemačkom kod Hoffmann und Campe Verlag.

Prvotno je bio uglavljen interview s Papom, no zbog pomanjkanja zajedničkog vremena je Vittorio Messori umjesto TV-ekrana našao put pisane riječi da široj publici predstavi razmišljanja Pape na prijelazu u sljedeće tisućljeće. Papa se oglašuje o Bogu, o vječnom životu, o nadi, o ljudskom dostojanstvu, o zloći, o boli, o patnji, o značajnim događanjima svoje mladosti i svog svećeništva, o odnosu kršćanstva prema drugim vjeroispovijestima.

Čitajući knjigu osjeća se utjecaj sazrijevanja u komunističkoj zemlji, potpuno predanje svom duhovnom zvanju i tumačenja iz te perspektive, te istinska tolerancija prema drugim vjerama koje je proučio, ali i upoznao osobno na mnogim putovanjima. Zapanjuje koegzistencija konzervatizma i liberalizma. Ali možda upravo takva suprotnost odgovara ovom zamršenom dobu na kraju 20. stoljeća.

Imam dojam da su mnogi stavovi sazrijevali, a svugdje je jasno da povezanost s poviješću i iskustvom ne manjka. Knjigu mogu preporučiti svakome, tko traži poticaj za svakidašnjicu, kojemu nedostaje pravac. No, bilo bi poželjno da i svi Papini kritičari ovu knjigu prouče, te tako stupe u istinski i konstruktivni dijalog.

v.š.

Kalendar svetoga Ante 1996, izdavač „Svjetlo riječi“, donosi niz članaka i priloga o sadašnjem vremenu i životu, te nekoliko izvornih književnih ostvarenja. Posebno su zanimljivi članci o hrvatskoj dijaspori: „Hrvatska iseljenička obitelj jučer i danas“, „Putovi i stranputice“, fragmenti o mladima u dijaspori, prilozi o ženama u Godini žene, a svatko će s radoznalošću pročitati članak pod naslovom „Indijanski horoskop“. Ovaj godišnjak sv. Ante donosi zanimljive stare fotografije iz naših župa, koje su snimljene daleke 1900. godine. Narudžbe: Svjetlo riječi, S. Radića bb, 80101 Livno via 21000 Split, Kroatien, ili na telefon/telefax: 00387/80/21111.

Šimun Šito Ćorić, Hercegovci Hrvati Hercegovine. Mitovi, legende, zbilja.

Knjiga feljtonskih zapisa koje je objavljivao tjednik „Nedjeljna Dalmacija“, o turskom zemanu, o austro-ugarskoj vlasti, o Hercegovcima pod jugo-komunističkom čizmom, o ustaškom pokretu u Hercegovini, o udjelu hercegovačkih Hrvata u stvaranju hrvatske države. Tu je i mali hercegovački leksikon i još mnogo informacija o Hrvatima Hercegovine. Narudžbe: „Pegaz“, Gundulićeva 26, HR-10000 Zagreb, Kroatien.

HRVATSKI VELIKANI

slogi i ljubavi naroda svoga posvetio J.J. Strossmayer. Godine 1866. počeo; godine 1882. dočeo. Strossmayerova katedrala nije poput onih po Europi, ona je „kao slavonska snaša uz europsku damu: jedra i zdrava djevojka, lijepa, s niskom dukata oko vrata.“ (Tomaš). Gradnju katedrale htjelo se u Beču spriječiti navodnim strateškim razlozima, da se u ravnici, zbog blizine turske granice ne smije graditi visoke građevine. Ante Starčević je prigovarao na rasipništvu, što će velebna crkva u selu, a boljševik Krleža će zavidno u jednoj pjesmi napisati: „biskup Štroco (...) gladnog muža brani z nafarbanom Toskanom.“ Zavidnik Krleža nije mogao podnijeti, što je netko drugi htio od Zagreba učiniti Firencu, a od Hrvatske Toskanu. Istina je da je Strossmayer želio da katedrala bude dekorirana slično onoj sv. Franje u Asiziju. Biskup je dobio za posvećenje katedrale 470 čestitaka sa svih strana svijeta, a jedan od čestitara će reći, da pola Europe na maleno Đakovo gleda.

Bez grimiznog plašta

Nekoliko puta zagrebački su svećenici podnosili predstavku caru i kralju Franji Josipu s preporukom da imenuje Strossmajera za nadbiskupa zagrebačkog, ali

molbe im nisu uslišane. Biskup đakovački ne uzmicase pred kraljem, ni pred kim, osim pred Bogom i pred svojom savješću. U visokim rimskim krugovima govorilo se da će „Msgr. Strossmayer uskoro biti uzvišen u kardinalski grimiz“. Godine 1870. na to je mjesto imenovan Josip Mihalović, mađarski župnik u temišvarskom predgrađu. Izbor Mihalovića bijaše prava sprdnja, kako je rekao Strossmayer, ali s Hrvatima će se Beč i Pešta sprdati do 1918.

Đakovački biskup je stoički podnosio sve nedaće, njegovo kraljevstvo ne bijaše od ovoga svijeta, a do tjelesne smrti: Što Bog dade i sreća junačka! Bijaše on stasit čovjek, visoka čela, naočit, vrlo naobražen, znalac jezika, odličan govornik, doktor filozofije i teologije, čovjek za oko i dušu, slavonski golub. Volio je poći u lov u svoje slavonske šume, čak i na vukove, a rado je šetao po parku iza biskupskog dvora. Volio je popiti čašicu dobrog vina iz svojeg biskupskog podruma poslije ručka, ali ne i poslije večere. Do jela nije puno držao, od mladosti je ili u Parizu ili po raznim toplicama. Tako se 1892. u Krapinskim toplicama susreo s Antom Starčevićem radi efikasnijeg suprotstavljanja Khuenu. Na putovanjima pratio ga je samo njegov sobar. Do

kasno u noć volio je raditi, pisati i čitati. Imao je na raspolaganju bogatu knjižnicu s preko 30.000 knjiga i arhiv s brojnim i vrijednim spisima. Napisao je mnogo pastirskih pisama. Ono u povodu 1000. godišnjice djelovanja sv. Ćirila i Metoda među Slavenima, postao je biografski roman. Pisao je spise književne vrijednosti, okružnice, političke i prigodne govore i tek jedan putopis. dio korespondencije – cijela sadrži preko 12.000 pisama – bijaše posvećen uglednim ženama iz visokog društva, s kojima se dopisivao kao duhovnik, prijatelj, sugovornik.

Najuži suradnici su posvjedočili da je često razmišljao o smrti. Svakodnevno. U poznim godinama sve je kasnije odlazio na počinak. Oporukom je poželio da ga sahrane u kriptu, u sagrađenu grobnicu. Mozak i srce želio je da mu sahrane na đakovačkom groblju, gdje mu počivaju roditelji. Umro je u svom Đakovu, 8. travnja 1905. u 91. godini života.

O smrti Josipa Jurja Strossmayera pisale su sve domaće i brojne europske novine. Gradonačelnik Praga napisao je u „Narodnoj obrani“: „Svjetla uspomena oduševljenog bojovnika za prava svih naroda ostat će nam draga, a plemenita njegova djela raznosit će kroz vjekove svim potomcima ime velikog apostola Slavena.“

NAŠI POKOJNICI

U Münchenu je 7. siječnja preminuo fra Stjepan Pavić, svećenik, član franjevačke provincije presv. Otkupitelja iz Splita i dugogodišnji voditelj hrvatske katoličke misije u Mainzu. Rođen je 15.9.1923. u Sinju, gdje je završio osnovnu školu i sjemenišnu gimnaziju. Godinu kušnje proveo je na Visovcu, a filozofsko-teološki studij započeo je u Makarskoj, a dovršio u Zagrebu. Svečane redovničke zavjete položio je 1948. u Makarskoj, a za svećenika je zaređen 1949. u Zagrebu. U provinciji je tijekom života vršio funkcije župnoga vikara, provincijalova tajnika i

✠ Fra Stjepan Pavić (1923.–1996.)

delegata za Njemačku, gvardijana, defnitora, voditelja crkvenog pjevanja. Od 20.8.1967. do 1.9.1988. bio je voditelj HKM Mainz. Potom je živio i radio u samostanu St. Gabriel, gdje ga je zatekla smrt. Pokopan je u Sinju 11.1.1996. Sprovodne obrede vodio je mons. Ante Jurić, biskup splitsko-makarski, a u nazočnosti provincijala fra Petra Žmire, stotinjak svećenika i fratar, brojnih časnih sestara i vjernika.

„Već od mladih dana pa sve do smrti fra Stjepanov organizam bio je napadan od više bolesti. Ali, on se hrabro borio i hrvao protiv njih. Na koncu ga je zahvatio i svladao zloćudni tumor... Uza sve te bolesti, možda baš zbog njih, fra Stjepan je tijekom cijeloga života u svaku svoju službu i u svaki svoj posao unosio silnu energiju i upornost. To je rezultiralo i zapaženim uspjesima u njegovu radu“, istaknuo je provincijal Žmire u svome oproštajnom sprovodnom govoru.

„U ime hrvatske inozemne pastve i iseljene Hrvatske, našem subratu fra Stjepanu Paviću, koji je 29 godina u inozemstvu radio kao svećenik, želim reći hvala i

dovidenja. Najznačajniji dio svoga svećeničkog života proveo je kao voditelj hrvatske katoličke misije u Mainzu, gdje je došao 1967. Došao je među prvim svećenicima i s prvim radnicima gastarbajterima. Odmah po dolasku uvidio je veliko polje rada. Radio je i na pastoralnom i na socijalnom području. Ujedno je bio i dušobrižnik i socijalni radnik. Sabirao je i okupio hrvatsku zajednicu vjernika. I Nijemci su uvidjeli da je pater Stefan stub i duša hrvatske zajednice. Brzo se pobrigao, pa su Hrvati dobili prostorije za svoj centar, gdje je stvorio kutak Hrvatske u Mainzu. Zahvaljujući njemu i njegovoj suradnici časnoj sestri Dioniziji Tomas mladi vjeroučenici iz te misije uvijek su postizali vrlo zapažene rezultate na biblijskim olimpijadama. Volio je folklor, pa je veliki broj mladih oduševio za naše izvorne plesove. Za uzor je imao apostola Pavla: svima biti sve, da sve pridobije za Krista i Crkvu! Fra Stjepane, neka te dobri Bog za sve to nagradi. Hvala i dovidenja!“, riječi su iz govora fra Bernarda Dukića, delegata za hrvatske svećenike u Njemačkoj. ■

✠ Fra Ljubo Lucić (1931.–1995.)

Onoga trenutka kad sam čuo da je poginuo fra Ljubo Lucić, u Frankfurtu, ujutro 22. prosinca 1995.

Znaš, fra Ljubo, očito te u Sarajevu nisu htjeli pogoditi, iako si se naprosto nudio kao meta. Kao da si imao debelu vezu sa Svevišnjim? A eto, u Zagrebu, bez snajpera i granata, u mirnodopskim prilikama, pokosi te automobil nekog neopreznog vojnika. Kao da u Sarajevu s fra Mirkom nisi doživio mnogo luđe i opasnije vožnje onim famoznim crvenim golfom? Pa, zašto onda nisi poginuo u Sarajevu? Ondje, gdje si pripadao, živio, propovijedao, ispovijedao, poučavao... kroz proteklih tridesetak i kusur godina. Što će na to reći sv. Anto s Bistrika? Zašto te nije pratio na tom kratkom izbjegličkom i službenom izletu izvan Sarajeva. Čini se da se on o tebi brinuo samo na Bistriku, samo u Sarajevu. Sad, kako mu bude, kad vidi da te zadugo nema i da mu se zapravo više nikada nećeš vratiti. I kako će on bez tebe? Kako će Bistrik bez tebe? Tko će ga sada čuvati? Po kome će ga sada prepoznavati?

Zvuči patetično, a ti nisi volio patetiku, jer si bio istinski vjernik realist. Iako se radi o

vjeri, učio si nas u „De fide“ da je i vjeri potreban realizam. Ti si naime taj realizam nalazio u mnoštvu religija, kako si nas učio u „De origo...“. Realizam življenja utemeljen na vjeri u Boga. Paradoksalno je to, ali su i tvoja predavanja o vjeri i o povijesti religija ostavljala mjesta paradoksima a ne samo dogmama. Slično je i s tvojim tekstovima, napose onima objavljenim u „Svjetlu riječi“, u kojem si rasvjetljavao naše najtamnije strane.

I što ti bi da me prije dva dana nazoveš telefonski iz Zagreba i da razgovaramo dobrih pet ili više minuta?! Rekao si da sam postao beskućnik u samostanu na Bistriku, jer se fra Mirko uselio u moju sobu, pa da se sad snalazim. Dogovorili smo se da ćemo se odmah po Novoj godini vidjeti u Sarajevu. Mislio sam se što bih ti ponio za dar, ali kad sam nabasao na knjigu o smislu života pod naslovom „Leben ist mehr“, odmah sam odlučio darovati je tebi. Prva predavanja koja si nam držao iz predmeta „Mysterium salutis“ bila su predavanja o smislu

života. Vjerujem, dragi fra Ljubo, da si se sada uvjerio da je ŽIVOT VIŠE, kako si i nas uporno pokušavao uvjeriti.

Oprosti, ali ti ipak moram ponovno prigovoriti – u tvom stilu – da si mogao poginuti barem u Sarajevu, u Bosni. Mogao si biti naš sarajevski mučenik. Na koncu je svakako važno da, makar mrtav, ideš u Bosnu, u rodnu Ramu. Dobro si ti znao da smo mi samo u Bosni kod kuće. Dobro si znao da za nas, za ovakva „spadala“ – kako si govorio – život ima smisla samo u Bosni.

Dobro došao kući, fra Ljubo! Sretan ti put u Život u kojem vlada Vječni Smisao!

Tvoj fra Anto Batinčić

DOMOVINA • HEIMAT

POZIV NA POVRATAK I POMOĆ

Povratak u Jajce i Podmilačje

Vi koji ste raseljeni, prognani ili se nalazite na onom tako dugom i beskrajnom „privremenom“ radu u inozemstvu očekujete kao i ja da je za sve nas stigao dan povratka na svoje. Neki su već u svojim kućama, neki ih obnavljaju, neki samo obilaze svoja zgarišta osluškujući svoja srca u kojima je ostala uspomena na dom i domovinu, na sve ono lijepo i drago što su u njoj doživjeli; na njive i groblja, na svoja sela i zaseoke, na Jajce i Podmilačje, Dobretiče i Pugarje.

Kad smo s tugom u duši napuštali rodna ognjišta, jedan je dječak u majčinu naručju uskliknuo: *Mama, ja sam zapamtio gdje su naše njive!* Svoje se teško zaboravlja makar i sirotinjsko bilo, zove nas i mami da se vratimo makar na pusto zgorašte, jer i ono je naše. I od kamenja svojih kuća i crkava možemo sagraditi svoja sela i svoju Crkvu, onu živu.

Vrijeme je povratka za sve članove župne zajednice koju štiti zagovor svetog Ive, onoga koji je krstio ljude da se obrate Bogu svome. I sada odjekuje njegov glas u pustinji srušenih domova u srcu Bosne:

Vratite se Bogu svome i domu svome! Vaše vas Podmilačje čeka, srušeno i opustošeno, ali vaše!

Nadam se da je većina vas već u duši osjetila ovaj poziv pa se uvjerila kako smo u zajednici jaki kad smo svoji na onomu što je doista naše. Mnogi smo u progonstvu osjetili kako se i domovina može izgubiti kad se izgubi dom. Nismo li doživjeli da ni misa u tuđoj crkvi nije kao ona u našoj, slavili smo je u popodnevna vremena da nikomu ne smetamo, da nitko ne vidi naših suza. Primali su nas bratski, ali se nismo mogli oteti dojmu da nam je samo u Podmilačju mjesto.

Čekali smo i nadali smo se i Božja je volja bila da su prostori našeg užeg zavičaja slobodni, da su njive naše mladosti opet spremne da se nademo na njima. Hoćemo li na njima biti sretni, samo o nama ovisi.

Ovo moje pismo je molba, podsjetnik i vapaj: nema bez vas ni svetišta u Podmilačju, ni župe svetog Ive, ni župe sv. Ante u Pugarju, ni Gospine zajednice vjerni-

ka u Jajcu. Ni kućnoga ognjišta ni crkvenog svetišta nema bez vas.

Da bismo ponovno bili ono što smo bili i po čemu nas pamte, da bi nam Bosna u pohode dolazila, zavisi samo od vašeg odlučnog koraka koji će vas dovesti u naša sela.

Podsjećam vas na to u vrijeme kad je božansko Dijete pozvalo ljude na mir i ljubav, na obiteljsko zajedništvo makar se ono i u slami ostvarivalo. Kao što je On protjeran iz rođene domovine i vratio se kad su „umrli oni koji su mu o glavi radili“, tako je i nama vrijeme da se vratimo kao Izraelci iz tuđine u zemlju koju je Bog dao našim očevima.

Vaša je svaka crkva na svijetu, svi su vam kršćani braća, ali samo je jedna vaša rođena župa, samo je jedno vaše Podmilačje ili Pugarje ili Jajce. Bez vas će ova sveta mjesta naše povijesti ostati samo uspomene, s vama će ona opet biti mjesta života, rada i molitve.

Želeći vam čestit Božić i sveto porođenje Isusovo, ispunjenje nade što nam je Bog šalje u liku božanskog Djeteta, podsjećam vas na gomile kamenja koje nam ostadoše u našoj zemlji, u našoj sudbini. Kamenje se ne može uništiti, ono će nam služiti za novi dom Dom Božji i dom naših obitelji. U tom domu ćemo zapaliti božićnu svijeću, od nje će se zapaliti naša obiteljska vatra, ogrijat će nas uspomene našega djetinstva, razveselit će nas božićna pjesma, ojačat će nas molitva. Očekujemo vas na božićnom susretu o svetom Ivanu kako smo se vjekovima sastajali. Zagrlit ćemo se kao svoji, oprostiti jedni drugima, oprostiti ćemo i dušmanima, pa ćemo pomireni s Bogom i međusobno živjeti u miru koji će nam Bog dati.

To vam želim i od Boga molim.

Vaš fra Pero Jurišić.

U Podmilačju, pred Božić, 1995.

P.S. Nastojat ćemo vam poslati vijesti i poruke preko naših misija i dobrotvora. Očekujemo vijesti od vas. Pišite nam o sebi i svojim problemima na našu staru adresu župnog ureda sv. Ive Podmilačje – Jajce.

Dosad od vas nisam ništa tražio. Ni sada neću ništa tražiti. Draži mi je vaš povratak nego bilo kakvi prilozima, ali ukoliko smatrate da treba nešto poslati, naš je žiro račun na ovoj adresi:

ZABAH2X

709521-6348777-999 Župa sv. Ive Podmilačje

Pomoć mnogočlanim obiteljima

Iako je situacija ratne siročadi uvijek i svugdje teška, u Bosni je nažalost puno teža, doista tragična, jer su obitelji ondje redovito brojne, u prosjeku sa 6–7 djece. Među takve spada i obitelj Luketina, koja je 1993. izgubila muža, odnosno oca, Nikolu. Na slici je majka Ružica s osmero (8) malodobne djece: Pero (1979), Zvonimir (1981) Marija (1984), Janja (1985), Tomislav (1987), Ana (1989), Ivan (1991) i Jure (1993).

I za njih pomoć traži:

Hrvatska akcija za život

Andrije Hebranga 33

HR-20000 Dubrovnik

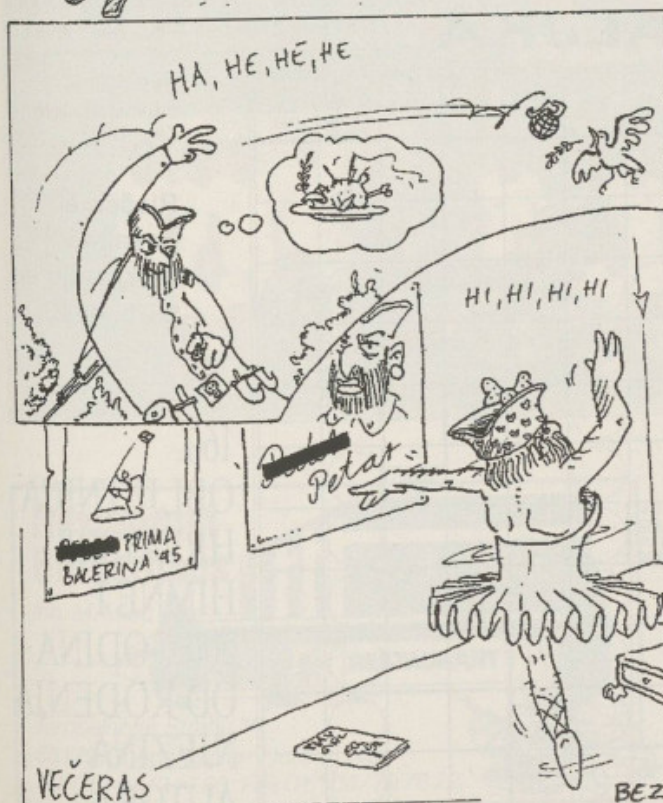
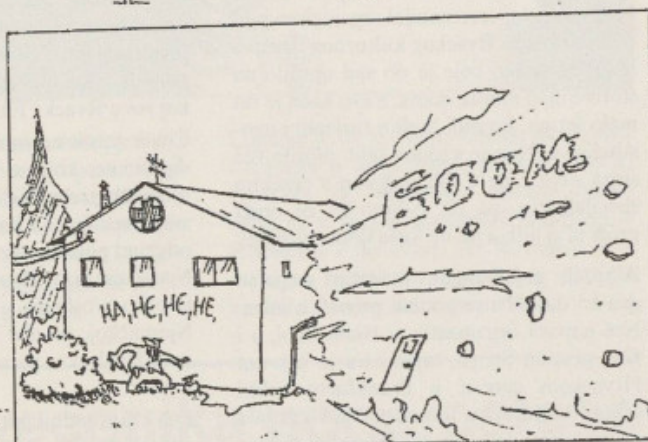
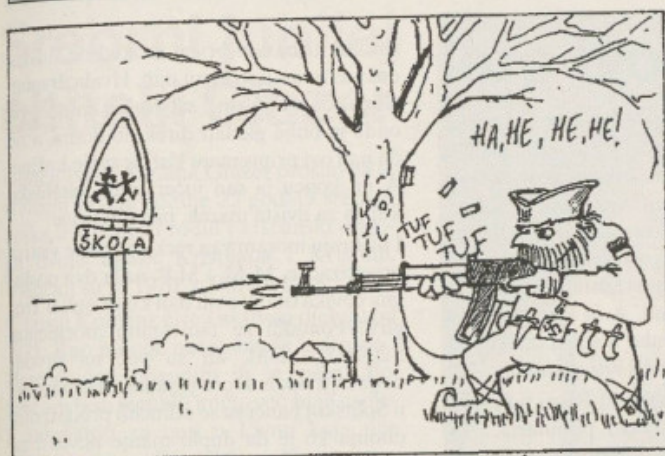
Tel.: 00385-20-412442; Fax: 412404

Naš glavni predstavnik u Njemačkoj je Caritas Wiesbaden od kojega možete dobiti poresku olakšicu ako je zatražite.

Za sve informacije u svezi s prijavljivanjem za kumstvo i slanjem novca obratite se kod Caritasa na gospodu Biserku Andrijević, tel.: 06 11/174153, fax: 174171, ili na gospodu Pintus, tel.: 06 11/174194.

HUMOR BY MARKO OBERT

VEČERAS

BEZ KOMENTARA!

O BERT '95

Paško

160.
OBLJETNICA
HRVATSKE
HIMNE I
200 GODINA
OD ROĐENJA
NJEZINA
AUTORA

Srebrni jubilej obitelji Glazer

Obitelj Ivke i Štefana Glazer proslavila je koncem prošle godine 25 godina sretnog braka u kojem su rodili i kršćanski odgojili dvoje djece: Kristijana i Kristinu. Vjenčali su se 1970. u Banjoj Luci.

U misiji Koblenz žive i aktivno djeluju od 1975. Kao mnoge naše obitelji iz Bosne i Hercegovine pogodilo ih je ratno zlo. Srećom nisu izgubili kuću, već su je uspješno zamijenili za onu u Livnu koja nije takva kao ona u Banjoj Luci. No, supruga je Livanjka, pa je to utjecha. Ono što ih je najteže rastužilo bila je vijest o pogibiji Štefanovog brata u Jajcu i progonstvu sestrine i bratove obitelji iz Banje Luke. Troje braće još uvijek žive u tom gradu gdje su Hrvati katolici sramotno obespravljani.

I u Koblenzu je sve manje obitelji s kojima može Crkva i domovina uvijek računati. Obitelj Glazer je ostala ne samo vjerna Bogu i rodu, već ustrajno i uzorno svjedoči vjeru i domoljublje. Djeca su

aktivni vjeroučenici, ministranti, pjevači i svirači u misijsko-župnim grupama. Kod Nikolinja i ostalih proslava oni su uvijek u prvim redovima. Mama Ivka je napose aktivna u karitativnoj grupi žena i uvijek tamo gdje se traže dragovoljci-suradnici za pomoć kod crkvenih slavlja.

Logično je da je Štefan Glazer predložen i izabran u novo župno-misijsko vijeće. Proslava 25. obljetnice njihova braka ostat će u lijepoj uspomeni mnogima u Koblenzu i po tome, jer je započelo u crkvi sv. misom, a nastavilo se i veselo završilo u župnom centru. ■

DETTENHAUSEN

Pobjeda svećenika nogometaša

Na malonogometnom turniru koji je u Dettenhausenu priredila NK „Neretva“ iz Steinenbronna odigrana je 13.1.1996. ekshibicijska utakmica između nogometne reprezentacije hrvatskih svećenika u Njemačkoj i veterana NK „Neretva“. Pobjedili su svećenici s 5:2, a pogotke su postigli I. Komadina, R. Ćorić, L. Lucić, A. Kutleša i J. Pavlović ml. Obje ekipe su se fotografirale za uspomenu na ovaj susret.

Foto: A. Batinić

Restaurant Bürgerhaus

Inh. M. Mioc

Tempelhofer Straße 10
63179 Obertshausen-Hausen
Tel. 0 61 04 / 7 17 60, Fax 0 61 04 / 79 78 22

NOVO! NEU!

Heizung – Lüftung – Kundendienst

Nenad Čolić Meisterbetrieb

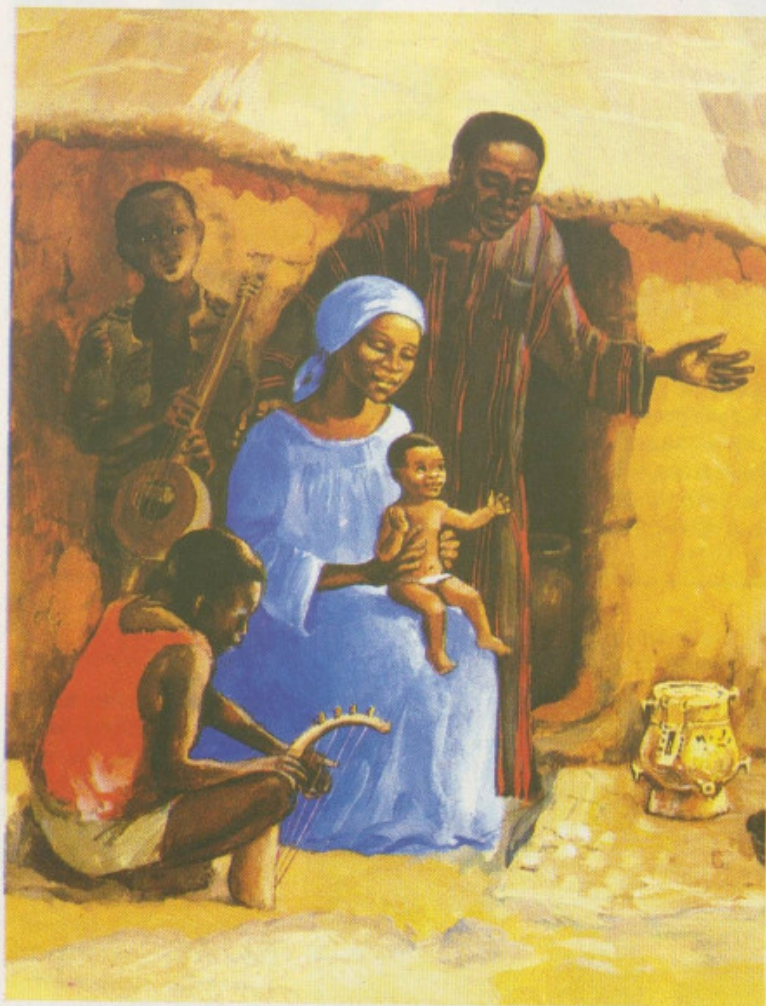
Triebstraße 55, 60388 Frankfurt a.M.
Tel. 0 61 09 / 3 51 28 · Fax 3 67 94
Funktelefon: 01 726 808 685

Bischof Kamphaus zum dritten Mal in Bosnien!

Vom 2.-5.1. besuchte der Bischof Sarajevo und traf dort sich mit Kardinal Puljić und dem Provinzial Andelović. Auf dem Weg dorthin besichtigte er auch den Trümmerhaufen der Kirche in Kupres (Bosnien).

Foto: A. Batinić ►

▼ **Božićna čestitka iz Ugande.** Poslao ju nam je fra Ilica Perić, naš misionar. Privlači našu pozornost zato što je događaj Isusova rođenja u Betlehemu prikazan afričkim bojama. Za Isusa nema zapreka, on se rada među svim ljudima i za sve ljude.

Postvertriebsstück

D 2384 E

Gebühr bezahlt:

Scholl+Klug Druckerei GmbH · 64546 Mörfelden-Walldorf

CROATIA INVEST

Za sigurnu budućnost